

การวิเคราะห์แบบเรียน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 ได้จากการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามของครู และนักเรียน ส่วนในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์และพิจารณาเชิงวิจารณ์แสดงข้อคิดเห็น เกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งการวิเคราะห์และ การพิจารณาเชิงวิจารณ์ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไป ของหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย ซึ่งเกี่ยวกับการจัดรูปเล่มและการจัดเรื่องในเล่ม โดยมุ่งพิจารณามองส่วนรวมของหนังสือ ไม่เพียงแต่เรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ

ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของวรรณคดีแต่ละเรื่องที่ มีอยู่ในหนังสือ แบบเรียนวรรณคดีไทย โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องของหนังสือแบบเรียนกับหลักการ เรียน การสอนตามหลักจิตวิทยาในการ เรียนรู้

ในการวิเคราะห์แบบเรียนต่อไปนี้ ผู้วิจัยได้คัดลอก เนื้อหาของแบบเรียนแต่ละเรื่อง ที่ต้องการวิเคราะห์ โดยเขียน เลขหน้าของหนังสือแบบเรียนกำกับไว้ด้วย ขอความใคร่ที่เป็น ผลของการวิเคราะห์ที่จะมีคำว่า "วิเคราะห์" อยู่ข้างหน้าทุกครั้ง และจะมีความคิดเห็นของ ผู้วิจัยอยู่ตอนท้ายของแต่ละข้อ ผลของการวิเคราะห์แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 ที่ได้ จะ แสดงผลของการวิจัยในรูปของการบรรยายโดยตลอด

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 มีดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของแบบเรียน

ก. คุณภาพด้านการจัดรูปเล่ม

1. ขนาดของรูปเล่มแบบเรียน

วิเคราะห์ : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์โดยองค์การค้ำชูศาสนา หนังสือเล่มที่ใช้วิเคราะห์ครั้งนี้ เป็นเล่มที่พิมพ์ครั้งที่ 13 ในปี 2516 มีจำนวนหน้าทั้งหมด 275 หน้า กว้าง $5\frac{3}{4}$ นิ้ว ยาว $8\frac{1}{4}$ นิ้ว และหนา $\frac{1}{2}$ นิ้ว ขนาดของแบบเรียนหนา 5 หนายก

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 มีขนาดรูปเล่มกะทัดรัด มีลักษณะเหมาะสมกับความหนาของหนังสือ สะดวกสำหรับนักเรียนที่จะใช้เรียน

2. ความสวยงามน่าสนใจของรูปเล่ม

วิเคราะห์ : สิ่งที่น่าสนใจในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 คือ ปกหนังสือภาพหน้าปก เป็นภาพโบสถ์และกำแพงวัดซ้อนกัน ทางคานกลางของหน้าปกและสันหนังสือ เขียนว่าแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของกระทรวงศึกษาธิการ ใช้ตัวอักษรต่างกัน ปกหลังมีเครื่องหมายการค้าของโรงพิมพ์คุรุสภา และบอกชื่อผู้พิมพ์โฆษณา คือ นายกวีธร สติรกุล อยู่กลางปก รวมทั้งบอกวันที่พิมพ์และครั้งที่พิมพ์ไว้อย่างชัดเจนคือ 4 มกราคม 2517 พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ.2515

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : ปกของหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 มีลักษณะที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนพอสมควร เนื่องจากเป็นภาพศิลป์ที่มีสีสวยงามและสอดคล้องกับเรื่องภายในเล่ม

3. คุณภาพของปกหนังสือ

วิเคราะห์ : กระดาษที่นำมาทำปกหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 เป็นกระดาษปอนด์ 150 กรัม การเย็บเล่มใช้วิธีเย็บสัน แล้วหากาวที่สันเล่ม เอาปกทับกาวที่ทาไว้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : ปกหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 เป็นกระดาษบาง ไม่ค่อยแข็งแรง ควรแก้ไขใช้กระดาษที่หนาขึ้น เพื่อว่าปกหนังสือจะได้ไม่ขาดได้ง่าย ๆ

4. คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือ

วิเคราะห์ : กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เป็นกระดาษปรู๊ฟ 50 กรัม สีของกระดาษขาวค่อนข้างเหลือง เนื้อกระดาษบาง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เป็นกระดาษบาง แต่กักความชื้นคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้ เพราะแม้กระดาษจะบาง แต่ก็สามารถพิมพ์ตัวหนังสือ ใคสองหน้า โดยที่หมึกพิมพ์ไม่ซึมเลอะเทอะและอ่านได้โดยสะดวก

5. การจัดย่อหน้าและการ เว้นช่องไฟ

วิเคราะห์ : การจัดย่อหน้า การขึ้นต้นเรื่อง ตลอดจนการ เว้นช่องว่างตอนกลาง และตอนบนของหนังสือแต่ละหน้าในหนังสือแบบเรียนส่วนใหญ่ไม่มีขอบพรอง แต่การ เว้นช่องไฟค่านหน้าและค่านหลังของหน้าหนังสือแต่ละหน้า เว้นไว้น้อย เว้นไว้เพียง $\frac{1}{2}$ นิ้วเท่านั้น

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การจัดย่อหน้า การขึ้นบทใหม่ในหนังสือแบบเรียนส่วนใหญ่ทำได้ แต่การ เว้นช่องไฟค่านข้างของหน้าหนังสือยังน้อยไป รวมทั้งการ เว้นช่องไฟของตัวหนังสือ ก็ควร ใ้รับการแก้ไข เนื่องจากว่ายัง เว้นช่องไฟไว้น้อย ทำให้ตัวหนังสือแลดูติดกัน ไปหมดทั้งหน้าในตอนที่เป็น เรื่อง ร้อยแก้ว

6. ความหนาของหนังสือ

วิเคราะห์ : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 พิมพ์ด้วยกระดาษบาง ปกอ่อน จึงไม่ค่อยหนา

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยยังไม่หนานัก ปกจะขาดเร็ว เพราะพิมพ์ด้วยกระดาษบาง และเย็บเล่มไม่แน่นหนาพอ

7. จำนวนภาพประกอบ

วิเคราะห์ : ภาพประกอบในหนังสือแบบเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 16 ภาพ เป็นภาพถ่าย 9 ภาพ ภาพวาด 7 ภาพ ขนาดของรูปภาพมีขนาดเล็กใหญ่ไม่เท่ากัน และล้วนเป็นภาพขาวดำ ภาพประกอบมีอยู่ในหนังสือ หน้า 1, 2, 171, 196, 200, 201, 202, 203, 204, 222, 224, 225, 234, 241, 264, 266

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : จำนวนภาพประกอบในหนังสือแบบเรียนยังมีน้อยเกินไป ควร เพิ่มภาพประกอบเรื่องใหม่มากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อว่านักเรียนจะได้เข้าใจบทเรียนมากขึ้น ด้วย ภาพที่นำมาประกอบเรื่องไม่ค่อยสมกู่ลยกัน เพราะเรื่องใดมีภาพประกอบก็มีภาพหลายภาพ

เรื่องใดไม่มีรูปภาพก็ไม่มีเลย จะเห็นได้ว่าในแบบเรียนตอนกลาง ๆ เล่ม ไม่มีรูปภาพประกอบเลย ซึ่งสิ่งนี้ควร ได้มีการปรับปรุงแก้ไข

8. ความเหมาะสมของภาพประกอบ

วิเคราะห์ : ภาพประกอบในหนังสือแบบเรียน ส่วนใหญ่เป็นภาพเก่าและค่อนข้างล้าสมัย เช่น ภาพในแบบเรียนหน้า 5,6,200,201 บางภาพก็ไม่ชัดเจน เช่น ภาพหน้า 222,264 ฯ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : ภาพประกอบในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย ส่วนใหญ่เป็นภาพที่เกาล้าสมัย และไม่ชัดเจน แต่การจัดวางภาพเหมาะกับหน้ากระดาษที่ ภาพขนาดเล็กก็จัดไว้ด้วยกัน ภาพใหญ่ก็วางไว้กลางหน้า ภาพที่นำมาประกอบเรื่องจัดว่ามีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และเนื้อเรื่องในเล่มก็พอสมควร แต่จำนวนภาพมีน้อยไปและคำอธิบายใต้ภาพยังไม่ชัดเจนพอ เพราะอธิบายภาพไว้เพียงสั้น ๆ ไม่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาพและเรื่องได้ดียิ่งขึ้นเท่าที่ควร สิ่งที่ควรแก้ไขเกี่ยวกับภาพ คือปรับปรุงภาพให้ใหม่ทันสมัยขึ้น และควรจัดหาภาพสีมาประกอบบ้าง เพื่อว่าจะได้ทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น

9. ขนาดและความชัดเจนของตัวอักษร

วิเคราะห์ : ขนาดของตัวอักษรที่พิมพ์หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย คือขนาด 1 ปอนด์ ตัวอักษรบางหน้ามีลักษณะพิเศษ คือ เป็นตัวอักษรหนาสีค่า ไซเป็นข้อความที่สำคัญ 2 จึงจะเห็นจากหนังสือแบบเรียนหน้า 3,4,7,8,9,12,16,20,25,26 ฯลฯ บางหน้าพิมพ์ตัวอักษรไม่ชัดเจนและซ้อนกัน เช่น ในหน้า 92,135,248,249,256,257,260,261 ฯลฯ บางหน้าสีหมึกที่พิมพ์ตัวอักษรไม่เสมอกัน เช่น ในหน้า 20,146,147,150 นอกจากนี้การเว้นบรรทัดของตัวอักษรน้อยไป

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : ตัวอักษรที่พิมพ์เป็นขนาดที่พอเหมาะแก่สายตาของนักเรียนดีแล้ว สิ่งที่ควรแก้ไข คือ การพิมพ์ตัวอักษรให้ชัดเจนขึ้น และเว้นช่องว่างระหว่างบรรทัดให้กว้างขึ้นอีกด้วย เพื่อว่าเวลาอ่านจะได้ไม่เสียสายตาไปกับตัวอักษรที่พิมพ์ซ้อนกัน และบางหน้าสีหมึกพิมพ์ไม่เสมอ

10. การพิมพ์

วิเคราะห์ : สีส้มพิมพ์ในแต่ละหน้าไม่สม่ำเสมอ กัน ดังจะเห็นได้จากหนังสือแบบเรียนหน้า 56, 57 ฯลฯ นอกจากนี้บางตอนในหนังสือแบบเรียนยังพิมพ์ผิด ดังปรากฏในหนังสือแบบเรียนหน้า 34 บรรทัดที่ 5 คำว่า "กะสู" พิมพ์ผิด ที่ถูกต้องควรเป็น กระสู, ในหน้า 124 บรรทัดที่ 4 คำว่า "อ่านแจจจำโคลง" พิมพ์ผิด ที่ถูกต้องควรเป็น "อ่านแจจคำโคลง"

ในหน้าสารบัญ (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 13) บอกหน้าหนังสือไวคลาดเคลื่อนทั้งหน้า เช่น เรื่องชมป่า บอกอยู่ในหน้า 26 ที่จริงในหนังสืออยู่หน้า 28 เป็นต้น

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : แบบเรียนควรจัดพิมพ์อย่างประณีต แก้ไขเรื่องการพิมพ์ผิดในบางตอนให้ถูกต้อง รวมทั้งแก้ไขหน้าสารบัญให้ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อว่าผู้ใช้หนังสือเล่มนี้จะได้ไม่เกิดปัญหาในการเรียน

11. เชิงอรรถ

วิเคราะห์ : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 ตลอดทั้งเล่มมีเชิงอรรถอยู่เพียงหน้าเดียว คือ หน้า 3 กล่าวไว้ดังนี้

1. ที่ต้องการโท ปรกติเป็นพยาง
2. ที่ต้องการโท ปรกติเป็นเส้น

ขอความคิดเห็นของผู้วิเคราะห์ว่า เชิงอรรถในหน้า 3 นี้ ไม่จำเป็นต้องทำเป็นเชิงอรรถก็ได้ ทั้งนี้เพราะมีคำอธิบายศัพท์ทั้งสองคำนี้ไว้แล้ว ควรแทรกคำอธิบายตอนนี้ไว้ในคำอธิบายศัพท์จะเหมาะสมดีกว่า

ข. เนื้อหาสาระโดยทั่วไปของหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3

1. จำนวนเรื่อง

วิเคราะห์ : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยมีจำนวนเรื่องทั้งหมด 11 เรื่อง เป็นเรื่องประเภทร้อยแก้ว 6 เรื่อง คือ กรณียกิจของเราต่อชาติ, หัวใจนักปราชญ์, นิทานเวตาล,

ความสุข, จดหมายจางวางท้าว และประวัติอาจารย์ เป็นเรื่องร้อยกรอง 5 เรื่อง คือ พระมหานคร, ชมป่า, ราฟิ่งในป่าซา, โคลงโลกนิติ และนิราศพระบาท

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : จำนวนเรื่องในหนังสือแบบเรียนทั้ง ๓๑ เรื่องนี้ มีความเหมาะสมกับวัยและความรูของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ไม่นับว่าจำนวนเรื่องมากหรือน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับเรื่องและเนื้อหาที่นักเรียนเคยได้เรียนมาแล้วในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม ๑ และหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม ๒

2. สัดส่วนระหว่างร้อยแก้วกับร้อยกรอง

วิเคราะห์ : เรื่องในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย แบ่งออกเป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง สลับกันไปทั้งเล่ม เรื่องร้อยแก้วมี 6 เรื่อง ๗ ร้อยกรองมี 5 เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การที่หนังสือแบบเรียนกำหนดให้นักเรียนเรียนเรื่องร้อยแก้ว และร้อยกรองสลับกันไปนี้อัตราส่วนที่เท่า ๆ กันเช่นนี้ จัดได้ว่าเป็นสัดส่วนที่พอดีสำหรับเนื้อหาของแบบเรียน เพราะนักเรียนจะได้สนใจเรียนเรื่องทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองไม่มุ่งเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง การเรียนร้อยแก้วนั้นมุ่งในคานเนื้อหาสาระโดยตรง ส่วนร้อยกรองนั้นมีวัตถุประสงค์ให้มีความตระหนักในศิลปะของร้อยกรองประกอบอีกด้วย

3. ความเหมาะสมคานเนื้อหากับระดับชั้นเรียน

วิเคราะห์ : เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนนอกจากจะเป็นเรื่องร้อยแก้วและร้อยกรองแล้ว ยังมีแนวการประพันธ์แตกต่างกันอีกด้วย คือ มีทั้งเรื่องประเภทนิทาน, นิราศ, กลอนบทกอกสร้อย, จดหมาย และโคลงกลอนสุภาพ เป็นคน นอกจากนี้เนื้อหาของเรื่องยังมีความยากง่าย เก่าใหม่รวมอยู่ด้วย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : คือ เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนนี้มีความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียนของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ เพราะเรื่องที่จัดให้เรียนมีหลายแบบเหมาะกับวัยของเด็ก แต่อย่างไรก็ตามมีบางเรื่องสมควรได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงเนื้อหาใหม่ ด้วยเหตุว่าบางเรื่องมีเนื้อหายาก เช่น ความสุข, หัวใจนักปราชญ์, ประวัติอาจารย์ บางเรื่องมีเนื้อหาสั้นไป เช่น เรื่องพระมหานคร สิ่งต่าง ๆ นี้ควรจะแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น

4. ความสอดคล้องกับแบบเรียนวรรณคดีไทยในชั้น ม.ศ.1, ม.ศ.2

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องต่าง ๆ ในแบบเรียนเล่ม 3 มีความสอดคล้องกับแบบเรียนในเล่ม 1, เล่ม 2 คือ เนื้อเรื่องเป็นประเภทนิทาน, บทความ, โคลงกลอน มีทั้งเรื่องร้อยแก้วและร้อยกรองสลับกัน นอกจากนี้บางเรื่องในแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 ยังซ้ำกับแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 2 อีก คือ เรื่องโคลงโลกนิติ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : คือ เนื้อเรื่องที่กำหนดมาให้ให้นักเรียนเรียนมีความสอดคล้องกับความรู้เบื้องต้นของนักเรียนมาแล้วเป็นอย่างดี เพราะเรื่องอยู่ในประเภทเดียวกัน แต่การนำเรื่องที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้วมาให้เรียนซ้ำอีกเป็นการไม่สมควร นักเรียนอาจไม่สนใจเรียน เรื่องนั้นอีก จึงควรจัดหาเรื่องอื่นมาให้เรียนแทนเรื่องเดิม นักเรียนจะได้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ ความคิด และมีวิจารณ์ญาณกว้างไกลออกไปอีก ทั้งนี้เพราะเรื่องต่าง ๆ แต่ละเรื่องย่อมจะมีความยากง่ายแตกต่างกันไป และจากการที่ได้เรียนเรื่องใหม่ ๆ อยู่เสมอย่อมจะส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเรียนที่ยากขึ้นไปกว่าเรื่องที่เคยเรียนมาแล้วในชั้นตน ๆ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับวิชาหลักภาษาและการใช้ภาษา

วิเคราะห์ : เรื่องและกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยสามารถจัดให้นักเรียนเรียนสัมพันธ์ไปกับวิชาหลักภาษาและการใช้ภาษา ซึ่งอยู่ภายในหมวดภาษาไทยด้วยกันได้ เช่น ในวิชาหลักภาษา ครูสามารถจัดให้นักเรียนรวบรวมหมวดหมู่คำประเภท นก, ปลา, คนไม้, สัตว์ และยังแยกศัพท์ยากที่อยู่ในแต่ละบทได้ สำหรับในวิชาการใช้ภาษา ครูก็สามารถให้นักเรียนย่อความ, เรียงความ หรือแต่งคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ โดยอาศัยแนวความคิดจากเรื่องที่เรียนได้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องและกิจกรรมในแบบเรียนวรรณคดีไทย ที่สามารถช่วยให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการสอนวิชาหลักภาษาและการใช้ภาษาไปด้วยนั้น นับว่าเป็นการดี เพราะวิชาในหมวดภาษาไทย นักเรียนควรจะได้เรียนอย่างสัมพันธ์กันอยู่แล้ว การที่ครูสามารถสอนให้นักเรียนมีความรู้ทางภาษาไทย ทั้งวิชาวรรณคดี หลักภาษา และการใช้ภาษาได้ โดยอาศัยเนื้อเรื่องและกิจกรรมท้ายบทเป็นเกณฑ์ จึงเท่ากับเป็นการประมวลเอา

แบบแผนของการใช้ภาษามาไว้ในแบบเรียนเล่มเดียวกัน

6. ความเหมาะสมลักษณะการแต่งกับสภาพสังคมปัจจุบัน

วิเคราะห์ : เรื่องที่จัดไว้ในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยนั้น จัดเรื่องร้อยแก้วให้นักเรียนมากกว่าเรื่องร้อยกรอง คือ เรื่องร้อยแก้ว 6 เรื่อง และเรื่องร้อยกรอง 5 เรื่อง นับได้ว่ามีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันในชีวิตประจำวันเราใช้ร้อยแก้วมากกว่าร้อยกรอง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : คือ การจัดให้นักเรียนได้เรียนเรื่องหลาย ๆ แบบทั้งที่เป็นเรื่องร้อยแก้วและร้อยกรองนั้นนับว่าเหมาะสม แต่การเลือกเรื่องควรจะดูเนื้อหาที่เหมาะสมตรงกับสภาพของสังคมในปัจจุบันด้วย หนังสือแบบเรียนวรรณคดี เล่ม 3 นี้ เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 ซึ่งก็นับว่าได้ใช้มาเป็นเวลานานแล้ว เรื่องที่เรียนจึงย่อมล้าสมัยไปบางตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงควรที่จะเปลี่ยนเนื้อหาบางเรื่องให้ตรงกับสภาพปัจจุบันบ้าง

7. การคัดตอนเนื้อเรื่องจากวรรณคดีและวรรณกรรม

วิเคราะห์ : การคัดตอนเรื่องจากวรรณคดีบางเรื่องมาไว้ในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 มีทั้งเรื่องที่ชอบตอนพอดีและเรื่องที่คัดตอนมาบางส่วน เรื่องที่คัดมาให้เรียนจบตอนได้แก่ เรื่องกรณียกิจของเราทอชาติ, ชมป่า, หัวใจนักปราชญ์, นิทานเวตาล, ความสุข, จดหมายจางวางหว่า และประวัติอาจารย์ เรื่องที่คัดมาเพียงบางตอน ได้แก่ พระมหานคร, ราฟิงในป่าช้า, นิราศพระบาท และโคลงโลกนิติ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การคัดตอนเรื่องมาให้นักเรียนเรียน ทั้งที่จบตอนและคัดมาเพียงบางตอนนั้น สมควรดี เรื่องที่จบต่อนักเรียนจะได้รู้เรื่องราวของเรื่องโดยตลอด ส่วนเรื่องที่คัดต่อนักเรียนจะได้ไปชวนขยายศึกษาต่อดวยตนเอง แต่การคัดตอนเรื่องมาบางเรื่องสั้นไป เช่น เรื่องพระมหานคร และเรื่องราฟิงในป่าช้า สำหรับเรื่องพระมหานครนั้น คำอธิบายในเรื่องที่ยกมาให้เรียนนั้นยังไม่แจ่มแจ้งพอว่าเป็นแบบแผนของการเขียนนิราศประเภทโคลง เพราะตอนที่ยกมายังไม่ถึงโคลงที่เป็นบทคร่ำครวญ ส่วนเรื่องราฟิงในป่าช้าตอนที่ยกมาก็ไม่พอจะแสดงแก่นของเรื่อง รวมทั้งปรัชญาของเรื่องอันว่าด้วยชีวิตและโอกาส

ของชานาได้เพียงพอ จึงควรเพิ่มเติมเนื้อหาในเรื่องดังกล่าวให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องโดยถ่องแท้

8. การจัดเรียงลำดับเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องที่จัดไว้ในหนังสือเรียนวรรณคดีไทย มีทั้งเรื่องร้อยแก้วและร้อยกรองสลับกันไป เรื่องก่อนเรื่องตลอดเล่ม การจัดเริ่มประเภทร้อยกรองก่อน คือ เรื่องพระมหานคร ไปจนจบเรื่องสุดท้าย คือ ประวัติอาจารย์ ซึ่งเป็นเรื่องประเภทร้อยแก้ว

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การจัดเรื่องร้อยแก้วสลับกับร้อยกรองที่มีเนื้อเรื่องและรสของเรื่องแตกต่างกันเป็นลำดับไปนั้นเป็นการดี ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจเรียนได้ยิ่งขึ้น โดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เพราะเป็นเรื่องหลากหลายและต่างแบบ ถ้าหากว่าจัดให้เรียนเรื่องประเภทเดียวกันไปหมด นักเรียนจะเบื่อและทอดถอนใจความสนใจคือวิชาวรรณคดีไทย

9. ความเหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนดให้

วิเคราะห์ : ในประมวลการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กำหนดเวลาเรียนให้สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง และเรื่องที่ให้เรียนมีทั้งหมด 11 เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องที่กำหนดให้เรียนนั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่หากเทียบจำนวนเรื่องกับเวลาเรียนแล้ว จะเห็นว่าเวลาเรียนที่กำหนดให้น้อยไป นักเรียนอาจจะเรียนเนื้อหาของแต่ละเรื่องได้ทันตามเวลาที่กำหนดให้ แต่กิจกรรมในการเรียนการสอนคงจะทำได้ไม่เต็มที่นัก เพราะเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละเรื่องมีความยากง่ายมากน้อยไม่เท่ากัน แต่ทั้งนี้ยอมรับขึ้นอยู่กับวิธีสอนของครู เป็นประการสำคัญอีกด้วย

10. คำแนะนำการใช้แบบเรียน

วิเคราะห์ : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 มีคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยไว้ตลอดจากหน้าค่านำ มีความยาวรวม 2 หน้า

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : คือ การที่หนังสือแบบเรียนมีหน้าค่านำการใช้หนังสือแบบเรียนไว้ให้ นับว่าเป็นการดีและสะดวกสำหรับครูผู้สอนที่ใช้หนังสือแบบเรียนเล่มนี้ เพราะคำแนะนำเหมาะกับครูผู้สอนที่จะทำความเข้าใจในหนังสือ และจัดแผนการสอนให้ถูกต้อง

คำแนะนำดังกล่าวอธิบายไว้ละเอียดพอสมควร

11. ความเหมาะสมของบทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : บทนำเรื่องในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 ส่วนใหญ่อธิบายไว้เพียงสั้น ๆ พอเป็นสังเขป เรื่องที่มีบทนำเรื่องยาวมี 2 เรื่องเท่านั้น คือ เรื่องรำพึงในป่าช้า และจดหมายจากวางทรวง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : คือ บทนำเรื่องที่อธิบายไว้สั้น ๆ และจะคงแก้ไขเนื้อหาสาระบางอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระจำในเนื้อเรื่องได้มากขึ้นนัก ได้แก่ เรื่องพระมหานคร, กรณีกิจของเราต่อชาติ, ชมป่า, หัวใจนักปราชญ์, นิทานเวตาล, ความสุข, โคลงโลกนิติ, นิราศพระบาท และประวัติอาจารย์ ทั้งนี้เพราะเรื่องดังกล่าวอธิบายบทนำเรื่องไว้สั้น

12. ความเหมาะสมของประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยบอกประวัติผู้แต่งของเรื่องแต่ละเรื่องไว้ไม่ละเอียด เช่น เรื่องพระมหานคร, หัวใจนักปราชญ์ บางเรื่องก็ไม่บอกประวัติผู้แต่ง เช่น รำพึงในป่าช้า, ความสุข, ชมป่า ส่วนเรื่องที่บอกประวัติผู้แต่งไว้ละเอียดกว่าเรื่องอื่น ๆ คือ เรื่องกรณีกิจของเราต่อชาติ, นิทานเวตาล และประวัติอาจารย์

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องประเภทใดก็ตาม ควรบอกประวัติผู้แต่งไว้ให้นักเรียนทราบ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้แก่นักเรียน โดยมีความมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องได้ดียิ่งขึ้น เรื่องที่บอกประวัติผู้แต่งไว้สั้น ๆ ควรมีการแก้ไขขยายความและเพิ่มเติมส่วนที่สำคัญ เช่น ผลงานเรื่องอื่น ๆ ของผู้แต่งหรือความสามารถพิเศษของกวี นักเรียนจะได้รู้จักผู้แต่งเรื่องแต่ละคนดีขึ้น ส่วนเรื่องที่บอกประวัติผู้แต่งไว้ค่อนข้างละเอียด ถ้าไม่จำเป็นในการช่วยให้รู้จักงานของผู้แต่งนั้นดีขึ้นก็จะทำให้สั้นลง

13. ความเหมาะสมของคำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : คำอธิบายศัพท์ในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยอยู่ค่อนข้างน้อย

เนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง ในหน้าคำอธิบายศัพท์แต่ละหน้านั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ คำศัพท์ และคำแปล โดยเฉลี่ยแล้วคำอธิบายศัพท์ของแต่ละเรื่องจะยาวประมาณ 2 - 4 หน้า เรื่องที่มีคำอธิบายยาวที่สุด คือ เรื่องประวัติอาจารย์

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การจัดคำอธิบายศัพท์ไว้ตอนท้ายของเรื่องแต่ละเรื่องนั้น เป็นสิ่งสมควรทำอย่างยิ่ง เพราะนักเรียนจะศึกษาคำศัพท์ด้วยตนเองได้สะดวก ในการจัดรูปเล่มนั้นเป็นการประหยัดหน้ากระดาษไปในตัวด้วย เพราะนำคำศัพท์ยากทั้งหมดมารวมไว้ด้วยกัน สิ่งที่ควรแก้ไข คือ คำอธิบายศัพท์บางคำสั้นเกินไป เช่น ในหนังสือแบบเรียนหน้า 35 "มโหฬาร" แปลว่าใหญ่โต โอบมูรี แปลว่า เมืองพิษณุโลก ดังนั้นเป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้ควรจะอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงที่มาและการแยกศัพท์บาง นักเรียนจะได้มีความเข้าใจในศัพท์นั้นอย่างถูกต้อง และจะเป็นประโยชน์ด้านหลักภาษาดังใดก็ได้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องปรับปรุง คือ ศัพท์ยากหรือส่วนวนโวหารที่กำกวม ควรจะนำคำอธิบายไว้ในตอนท้ายของคำอธิบายศัพท์ด้วย ทั้งนี้เพราะคำหรือส่วนวนต่าง ๆ ในสมัยก่อนบางคำใช้แตกต่างกับสมัยปัจจุบัน นักเรียนอาจจะตีความหมายคำหรือส่วนวนนั้น ๆ ผิด หรือไม่ทราบความหมายเลยก็ได้

14. ความเหมาะสมของกิจกรรมเสนอแนะ

วิเคราะห์ : กิจกรรมในหนังสือแบบเรียนอยู่ต่อกันจากหน้าคำอธิบายศัพท์ กิจกรรมที่จัดไว้ให้นักเรียนทำแต่ละเรื่องนั้น มีความสั้นยาว, มากน้อยไม่เท่ากัน โดยเฉลี่ยแล้วจัดกิจกรรมไว้ใหญ่ประมาณ 2 - 4 หน้าต่อเรื่อง เรื่องที่จัดกิจกรรมไว้ใหญ่ที่สุด คือ ชมป่าและโคลงโลกนิติ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : กิจกรรมเสนอแนะที่อยู่ท้ายบทเรียนแต่ละเรื่อง ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม เพราะจัดไว้ให้น้อย ในกิจกรรมทุกเรื่องควรมีแบบฝึกหัดหลาย ๆ อย่างให้นักเรียนเลือกทำ เพื่อฝึกทางด้านทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน รวมทั้งฝึกทางด้านควาจำ ความเข้าใจ และหลักภาษา และที่สำคัญคือ กิจกรรมนั้น ๆ ควรจัดให้นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามได้ กิจกรรมควรจะเป็นทางด้านพฤติกรรม ทักษะความรู้ การนำไปใช้เจตคติ ตลอดจนเน่นทางด้านสุนทรีย์ และวิจารณ์ด้วย

15. เนื้อเรื่องโดยทั่วไปมีคุณค่าด้านต่าง ๆ ได้สัดส่วนกัน

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องโดยทั่วไปของหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย ให้คุณค่าทางด้านความรักชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์, ความกล้าหาญ, ค่านิยมในสังคม, คติสอนใจ, สุภาพนิเทศ และการสร้างจินตนาการและวิจารณ์ญาณเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องที่จัดให้เรียนในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยเล่มนี้ มีความเหมาะสมได้สัดส่วนกัน ทั้งนี้เพราะเนื้อเรื่องของแต่ละเรื่องสามารถโยงความสัมพันธ์จากเรื่องหนึ่งไปยังอีกเรื่องหนึ่งได้ และครอบคลุมคุณค่าด้านต่าง ๆ ครบถ้วน

อย่างไรก็ดีสิ่งที่ควรแก้ไข คือ เนื้อเรื่องมีความสั้นยาวของเนื้อหาไม่เท่ากัน บางเรื่องสั้น บางเรื่องยาวมากไม่ได้สัดส่วนกัน ดังนั้นควรปรับปรุงเนื้อเรื่องให้มีความยาวพอที่นักเรียนจะอ่านได้โดยไม่เบื่อหน่ายเกินไปมาให้นักเรียนเรียน เพราะจะทำให้ นักเรียนไม่เข้าใจเรื่องโดยตลอด และบางทีจะทำให้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ลักษณะเฉพาะของวรรณคดีแต่ละเรื่อง

ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของแต่ละเรื่องในหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 ทอ ไปนี้ เป็นลำดับไป ตามหัวข้อดังนี้ คือ

- ก. บทนำเรื่อง
- ข. ประวัติผู้แต่ง
- ค. เนื้อเรื่อง
- ง. คำอธิบายศัพท์
- จ. กิจกรรม
- ฉ. บทสรุป

เรื่องที่ 1 พระมหานคร

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : คำอธิบายในบทนำเรื่องยาวประมาณ 1 หน้า กล่าวถึงที่มาของชื่อเรื่องและธรรมเนียมนิยมในการแต่งนิราศ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้อธิบายบทนำเรื่องไว้ให้นักเรียนน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับเนื้อหาสาระของเรื่อง เพราะบทนำเรื่องเพียงแค่อธิบายการตั้งชื่อตอนที่ยกมาให้เรียนว่า "พระมหานคร" มาจากโคลงนิราศนรินทร์ และกล่าวถึงธรรมเนียมนิยมในการขึ้นต้นเรื่องนิราศเท่านั้น ที่มาของเรื่องอันเป็นสิ่งสำคัญอธิบายไว้ไม่ชัดเจนนัก เพราะถ้าไม่ชี้แจงจะทำให้นักเรียนเข้าใจผิดคิดว่าชื่อเรื่องพระมหานครจริง ๆ ที่จริงชื่อผู้แต่งคือนายเปลื้อง ณ นคร ได้ตั้งชื่อขึ้นใหม่เพื่อให้ออกคล้องกับเนื้อเรื่องเท่านั้น

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : ผู้แต่งเรื่อง "พระมหานคร" ตามที่ นายเปลื้อง ณ นคร ให้ชื่อนี้คือ นายนรินทร์ธิเบศร์ (อิน) เรื่องนี้กล่าวถึงประวัติ นายนรินทร์ วัธน์ ๗ เพียงว่า เป็นมหาดเล็กในกรมพระราชวังบวรสถานมงคล คือ สมเด็จพระบวรราชมหาเสนาบดี (เจ้าฟ้าจุ้ย) พระราชอนุชาในรัชกาลที่ 2

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่งไว้สั้น ๆ เช่นนี้ก็แล้ว เพราะ
ว่าไม่มีประวัติอย่างละเอียดของผู้แต่งในประวัติวรรณคดีฉบับนี้ และยังไม่มีการศึกษาคนควา
เรื่องของนายนิพนธ์ ๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้งจนเป็นที่รับรอง ณ ที่ใด การละไว้ย่อมเป็น
ประโยชน์ใหญ่ที่สนใจใคร่ศึกษาต่อไป

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องมีจำนวนร้อย 1 บท และโคลงสี่สุภาพ 3 บท กล่าว
พรรณนาถึงความรุ่งเรืองของสภาพบ้านเมือง และกล่าวสรรเสริญยกย่องอย่างภาคภูมิใจ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้มีเนื้อความกล่าวสรรเสริญความรุ่งเรืองของ
กรุงเพทฯ และสฤทธิพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีต ซึ่งเป็นเรื่องราว
ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ของชาติไทย จึงควรที่จะคงเรื่องไว้ เพื่อให้ให้นักเรียนรุ่นหลัง
ได้เรียนรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นไปของไทยในสมัยนั้น

แต่อย่างไรก็ดี ยังมีสิ่งที่ควรแก้ไข คือ ควรเพิ่มเนื้อหาให้มากกว่าเดิม เพราะ
เพียงร้อย 1 บท กับโคลงสี่สุภาพเพียง 3 บท มีเนื้อความที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และ
บ้านเมืองเท่านั้น สั้นเกินไปที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจและซาบซึ้งได้ นอกจากนั้นเนื้อเรื่อง
ตอนที่ยกมาให้ให้นักเรียนเรียนตอนนี้ ก็ไม่มีใจความที่กล่าวถึงความพรรณาหรือลักษณะที่แสดง
ว่าเป็นบทนำของนิราศที่แต่งเป็นโคลง นิราศคือวรรณกรรมประเภทที่พรรณนาแสดงถึงการ
พลัดพรากจากที่หนึ่ง ไปอีกที่หนึ่ง และมักผสมด้วยการคร่ำครวญถึงคนรักด้วยความรักและความ
อาลัย แต่ในความตอนที่ยกมาซึ่งขาดส่วนที่แสดงถึงการพลัดพรากอันเป็นลักษณะเด่น เฉพาะของ
นิราศ มีแต่เฉพาะส่วนนำเนื้อเรื่อง จึงนับว่าขาดตอนที่แสดงลักษณะของนิราศอย่างสำคัญไป

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : คำอธิบายศัพท์ในเรื่องนี้มี 1 หน้า เป็นศัพท์ยากที่มีความสำคัญเพื่อ
ช่วยให้เข้าใจเรื่อง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การอธิบายศัพท์ในเรื่องนี้น้อยไป เพราะยังมีคำยาก
ที่ควรแก่การหยิบยกขึ้นมาอธิบายอีก คำว่า มาลัย, เมืองเมรุ, ศรีอยุธยา ฯ เหล่านี้
เป็นคำ จึงควรเพิ่มเติมนิยามศัพท์ให้มากกว่านี้ และคำอธิบายศัพท์แต่ละคำควรชี้แจงให้

ชัดเจน เช่นคำว่า "แก้วเกา" ควรจะบอกชื่อของแก้วเกาประการไว้ให้นักเรียนทราบด้วย เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่มีความหมาย เช่น อมสรวรค์, รานรานหนาเกริน, ซอออก ออมมาออน ฯ ก็สมควรอธิบายไว้ด้วย เพราะเป็นทั้งส่วนและเป็นทั้งภาษากวี

กิจกรรม

วิเคราะห์ : กิจกรรมในเรื่องพระมหานครนี้ ผู้จัดทำแบบเรียนได้กำหนดกิจกรรมไว้ 6 ข้อใหญ่ ๆ แต่ละขอยังมีข้อย่อยแบ่งออกไปอีก กิจกรรมทั้งหมดมีความยาวประมาณ 4 หน้า

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การจัดแบ่งกิจกรรมเป็นข้อใหญ่ และมีข้อย่อยในแต่ละขอนั้น เป็นการเหมาะสมดีแล้ว กล่าวคือ

กิจกรรมในข้อ 1 อธิบายเกี่ยวกับแผนผังและข้อบังคับของการแต่งนิราศ เป็นการกล่าวถึงหลักในการแต่งนิราศ ให้ความรู้แก่นักเรียน

กิจกรรมในข้อ 2 กำหนดให้นักเรียนหาคำสัมผัสกับคำที่ยกมาให้ เช่น พอง ม่อง ฯ มาอย่างน้อย 5 คำ นักเรียนในชั้นนี้โดยทั่วไปเมื่ออายุเฉลี่ยประมาณ 16 - 17 นับว่าเป็นเด็กโตแล้วย่อมต้องรู้จักคำต่าง ๆ มาก การกำหนดให้หาคำสัมผัสมาคำละ 5 ตัว จึงน้อยไป ข้อนี้ควรเพิ่มให้นักเรียนหาคำสัมผัสมาอย่างน้อย 10 คำ จึงจะสมกับวัยและความสามารถตามระดับชั้น

กิจกรรมในข้อ 3 จัดให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด โดยให้แต่งรายสุภาพ 1 บท กิจกรรมในข้อนี้ดีตรงที่ว่า ให้นักเรียนได้ศึกษาและฝึกหัดแต่งรายด้วยตนเองตามหลักที่ได้เรียนมาแล้วในกิจกรรมข้อที่ 1 เป็นการเน้นการนำทฤษฎีไปใช้ฝึกทักษะในสถานการณ์ต่าง ๆ

กิจกรรมในข้อ 4 อธิบายแผนผังและข้อบังคับของการแต่งโคลงสี่สุภาพ เพื่อว่านักเรียนจะได้เข้าใจทั้งรายและโคลงสี่สุภาพให้ดีขึ้น และจะได้เป็นหลักในการแต่งนิราศต่อไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การยกตัวอย่างโคลงสี่สุภาพมาให้นักเรียนศึกษาเป็นแบบอย่างนั้น ควรที่จะได้บอกที่มาของโคลงนั้น ๆ ว่ามาจากเรื่องใด ใคร เป็นผู้แต่งไว้ โดยบอกไว้ในตอนท้ายของโคลงที่ยกมานั้นด้วย เพื่อจะได้เป็นการขยายความรู้เพิ่มเติมให้นักเรียนกว้างออกไปอีก และควรหาตัวอย่างจากโคลงและกวีที่เป็นที่รู้จักกว้างขวาง เพื่อเปิดโอกาส

ให้นักเรียนมีพหุสัท

กิจกรรมข้อ 5 กำหนดให้นักเรียนแต่งโคลงตามความรู้สึกรักใคร่ เป็นการฝึกให้นักเรียนแต่งโคลงสี่สุภาพด้วยตนเอง หลังจากที่ได้เรียนรู้หลักในการแต่งมาจากกิจกรรมข้อ 4 แล้ว นับเป็นการเน้นการฝึกฝนทักษะ และให้โอกาสนักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

กิจกรรมข้อ 6 ซึ่งเป็นข้อสุดท้าย กำหนดให้นักเรียนถอดคำประพันธ์ของเรื่อง กวายนกเป่า แล้วจึงเขียนด้วยตัวบรรจงลงในสมุดเรียงความ ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมข้อนี้ควรแยกเป็น 2 ตอน

1. การถอดคำประพันธ์ เป็นกิจกรรมที่ทำได้ยาก เพราะต้องรักษาความหมาย รักษาบรรยากาศ ตลอดจนรสอรรถยาคและความเข้มข้นของเนื้อเรื่อง ตลอดจนท่วงทำนองอันแสดงบุคลิกภาพของผู้แต่งไว้อย่างดีที่สุด ให้เทียบเคียงของเดิมได้ จึงยากที่นักเรียนในระดับนี้จะทำได้ ควรให้นักเรียนได้ฝึกหัดทำเป็นแบบฝึกหัดประเภทตีความและแสดงความเข้าใจในคุณสมบัติต่าง ๆ ของศิลปะการเรียบเรียงที่แสดงถึงความเข้าใจของนักเรียน

2. การคัดลายมือ ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมข้อนี้ล้าสมัย เพราะการเขียนข้อความที่ถอดคำประพันธ์แล้วเขียนด้วยตัวบรรจงลงในสมุด เท่ากับเป็นการคัดไทย เด็กในชั้นนี้ควรจะทำกิจกรรมอย่างอื่นที่เสริมด้านทักษะให้มากกว่านี้ เพราะการคัดลายมือจะต้องมีความมุ่งหมายพิเศษเจาะจง เช่น เป็นการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเฉพาะคนที่มีความจำเป็น และต้องการคัดลายมือ และต้องทำสม่ำเสมอไม่ขาดวันหรือขาดสัปดาห์ ๑ ครั้ง กิจกรรมข้อนี้ควรอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอนด้วย ไม่ควรให้นักเรียนทำทั้งชั้น เพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายแน่นอนนัก และไม่ท้าทายความสามารถอย่างใดของเด็ก แต่อาจจะวางความมุ่งหมายของกิจกรรมเป็นอย่างอื่น เช่น การแข่งขันกันเพื่อดูความรวดเร็ว อ่านง่ายเป็นอีกกรณีหนึ่ง ซึ่งน่าจะสนใจมากกว่าให้คัดเฉย ๆ กันทั้งห้อง

บทสรุป

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีรสของถ้อยคำไพเราะ การแต่งมีสัมผัส นักเรียนจะได้รับความรู้จากเรื่องทั้งทางด้านภาษา, สถาปัตยกรรม, การปกครอง ตลอดจนด้านการศึกษา

ซึ่งจะให้ความรู้แก่นักเรียนมาก จึงสมควรที่จะให้เรื่องนี้คงไว้ในแบบเรียนให้นักเรียนได้
เรียนกันต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 2 กรณีภัยของเราคอชาติ

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายบทนำเรื่องไว้มาก่อนประวัติผู้แต่ง มีความยาวประมาณ 3 หน้า กล่าวถึงพระนามแฝงของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว บทนำเรื่องนี้ชี้ให้นักเรียนเห็นถึงที่มาของเรื่องที่ว่า ขณะนั้นเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ทานจึงทรงแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ถึงทางที่จะอยู่รอดของประเทศชาติ ในตอนท้ายของบทนำเรื่อง อธิบายถึงส่วนดีของบทความ ตอนที่ยกมาเป็นแบบเรียนว่าเป็นแบบเรียงความที่ใส่วิหารเชิงอภิปรายได้เป็นอย่างดี การใช้ถ้อยคำ การเรียงคำเข้าประโยค ตลอดจนการลำดับความเป็นย่อหน้า สมควรที่นักเรียนจะถือ เป็นแบบอย่างได้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : บทนำเรื่องของเรื่องนี้ อธิบายเรื่องสำคัญและให้ข้อวิจารณ์การแต่งเรื่องไว้มาก่อนแล้ว ทำให้นักเรียนทราบถึงที่มาของเรื่องและสาเหตุของการแต่ง ชี้ให้นักเรียนเห็นถึงประเด็นสำคัญของเรื่องและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่งไว้มาก่อนประมาณ 2 หน้าครึ่ง กล่าวถึงพระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพอสังเขป ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์จนกระทั่งเสด็จสวรรคต ตอนท้ายกล่าวถึงพระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่านทางด้านวรรณคดี รวมทั้งกล่าวถึงผลงานชิ้นเอก ๆ อีกด้วย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : พระราชประวัติผู้ทรงพระราชนิพนธ์นี้ ผู้เรียบเรียงแบบเรียนได้ใส่นิเสหาสาระที่เป็นประโยชน์กับนักเรียนมากพอสมควร เกี่ยวกับพระราชประวัติ ทำให้นักเรียนรู้จักพระองค์ท่านและผลงานของท่านมากขึ้น

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : กรณีภัยของเราคอชาติ มีลักษณะการแต่งเป็นความเรียง เนื้อเรื่องยาวประมาณ 7 หน้า กล่าวถึงความรุ่งเรืองและความสงบสุข อันจะเกิดขึ้นได้ใน

ชาติของเรา เริ่มจากการที่คนหนุ่มไปศึกษาวิชาการในประเทศยุโรปและอเมริกา ได้ไป
เห็นความรุ่งเรืองของชาติต่าง ๆ ก็คิดจะนำมาเปลี่ยนแปลงภายในชาติบ้าง ซึ่งอัสวาทู
เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องดูให้สอดคล้องกับเวลา จะเร่งรัดให้ทำได้เหมือนที่อื่นโดย
เร็ว โดยเพื่อนร่วมชาติไม่เห็นควยนั้นเป็นการไม่สมควร ดังนั้นเราจึงควรสร้างประโยชน์
ให้เกิดขึ้นกับชาติเสียก่อนควยการเสียดภาษี เคารพกฎหมาย และอุกหนุนให้ลดกรรมในพื้นที่เมือง
ของเรา

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้แนะแนวความคิดให้สติในการปฏิบัติการใด ๆ
ควยความรอบคอบสุขุม และทั้งยังเป็นความจริงที่ยังคงเป็นอยู่ในสังคมไทยเราในขณะนี้
นี้สืบเนื่องต่อมาอีกควย เรื่องนี้จึงควรจะคงไว้ให้นักเรียนเรียน เพราะช่วยให้บังเกิดความ
เข้าใจถึงความสงบสุขอันจะเกิดขึ้นได้ในชาติบ้านเมือง ควยการรู้จักหน้าที่ของคนในชาติ
และการสร้างความพร้อมในการพัฒนา และรู้จักพัฒนาอย่างไม่ลืมหูลืมตา ทั้งยังเป็นแบบ
ประชาธิปไตยอีกควย เนื้อเรื่องจึงเป็นตัวอยางที่แนะให้นักเรียนไซแนวเทียบให้เห็นภาพ
พจน์ของสังคมและการอยู่รอดของคนไทยโค่ดี แม้ในขณะนี้ยังไม่เกิดสงครามโลกเหมือนใน
เรื่อง แต่สงครามรอบบ้านเราระหว่างเพื่อนบ้าน และกำรแทรกแซงก้อเหตุวุ่นวายต่าง ๆ
ก็พอจะทำให้ เป็น เครื่องให้สติแก่คนทุกวัยผู้มี เจกนาดีอย่างแท้จริงก้อชาติบ้านเมือง

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : เรื่องนี้ไม่มีคำอธิบายศัพท์

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องกรณีกิจของเราทอชาติเป็นเรื่องราวย่อแก้ว จึง
ไม่มีศัพท์ยากเหมือนเรื่องอื่น แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ควรที่ผู้จัดทำแบบเรียนจะได้นำสำนวนใน
เรื่องบางตอนมาอธิบายไว้หลังเนื้อเรื่อง เพราะเหตุว่สำนวนในสมัยรัชกาลที่ 6 กับสมัย
ปัจจุบันไม่เหมือนกันทีเดียว เรื่องนี้แต่งไว้นานแล้ว ดังนั้นสำนวนบางแห่งก้ออาจไซไม่
เหมือนกับสำนวนที่ไซกันอยู่ในปัจจุบัน จึงควรที่จะอธิบายสำนวนบางตอนไว้ให้ควย เช่น
ลัดนิ้วมือเดียว, ร้องเพลงผึกเสียง เป็นต้น นอกจากนี้ข้อดีเอนของบทกวีพระราชนิพนธ์
ของ ร.6 นั้นอยู่ที่การสังเขปเรื่องไว้ทุกย่อหน้าของแต่ละตอน

อนึ่งผู้จัดทำแบบเรียนน่าจะยกข้อความสั้น ๆ มาอธิบายไว้ม่าง เช่น "คนเรายังรุ่งเรืองขึ้นก็ยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้น" หมายความว่าความรุ่งเรืองย่อมเป็นผลอันบังเกิดขึ้นจากความสงบเรียบร้อย ทำให้คนมีเวลาบำรุงตนเพิ่มพูนความสุข เห็นเองความสงบจึงอาจเป็นต้นเหตุทำให้คนแสวงหาความสุขสำราญและความสนุกสนานไห้แก่ตนมากขึ้น จนถึงขั้นเห็นแก่ความสุขของตนโดยเฉพาะคือความเห็นแก่ตนเอง "การตะโกนทำให้ยุ่งยากมากกว่าทำประโยชน์" หมายความว่า การออกความเห็นที่วุ่นวายโดยไร้เหตุผล และไม่ถูกต้องกาลเทศะย่อมมีแต่ความเสื่อมเสียแก่ตนเองและประเทศชาติ

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้มีกิจกรรมประมาณ 3 หน้า แบ่งออกเป็น 7 หัวข้อใหญ่ และในข้อใหญ่แต่ละขอยังมีข้อย่อยแบ่งออกไปอีก

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : กิจกรรมของเรื่องนี้ส่วนมากเป็นการตอบคำถาม และขอล่าวถึงกิจกรรมแต่ละข้อไปตามลำดับ

กิจกรรมข้อ 1 เป็นการตอบคำถามโดยเก็บข้อความในเรื่องมาตอบ มีทั้งหมด 8 ข้อย่อย ข้อนี้เน้นในด้านความรู้ที่เด็กเรียนมาแล้วจากเนื้อเรื่อง เป็นการทดสอบความเข้าใจ ซึ่งนับว่ามีประโยชน์กับยูเรียน

กิจกรรมข้อ 2 เป็นการแต่งประโยค โดยผู้จัดทำแบบเรียนกำหนดคำถามมาให้ให้นักเรียนหาความหมายของคำ แล้วจึงแต่งประโยคด้วยคำนั้น คำละประโยค ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การให้แต่งประโยคเช่นนี้ดี เท่ากับเป็นแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำ ซึ่งถือว่าเป็นการขยายความรู้เดิมของเด็กให้กว้างออกไป เด็กแต่ละคนได้ใช้สติปัญญาความสามารถของตนเอง แต่ควรให้นักเรียนแต่งประโยคมากกว่า 1 ประโยค เพราะคำที่กำหนดให้มันไม่ยากเกินไป การแต่งประโยคมาก ๆ จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจคำและเรื่องที่เรียนมากขึ้น

กิจกรรมข้อ 3 กำหนดโวหารที่แสดงความขัดแย้งมา 1 โวหาร ให้นักเรียนหาความเดิมลงในช่องว่างที่เว้นไว้ แล้วอธิบายแสดงความหมายของประโยค กิจกรรมข้อนี้นับว่าน่าสนใจ เพราะจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจประโยคที่เป็นโวหารแสดงความขัดแย้งและสามารถยกตัวอย่างอื่น ๆ ได้อีก

กิจกรรมข้อ 4 กำหนดให้นักเรียนหาคำพูดที่เป็นโวหารจากเรื่อง แล้วยกมาอธิบายกิจกรรมข้อนี้ เป็นการเสริมทักษะให้กับผู้เรียนมาก เพราะนอกจากจะค้นหาโวหารมาแสดงแล้ว ยังต้องอธิบายความหมายของโวหารนั้น ๆ ให้เข้าใจอีกด้วย

กิจกรรมข้อ 5 ให้นักเรียนอภิปรายพร้อมกับแสดง เหตุผลถึงเรื่องความชอบธรรมกับหน้าที่ ข้อนี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงเหตุผลของตนเองได้ นักเรียนอาจจะผลักดันพูดอภิปรายในชั้น หรืออาจจะแบ่งเป็นกลุ่มอภิปรายกันเองในชั้นเรียนก็ได้ จะทำให้นักเรียน เกิดความคิดและมีโอกาสแสดงออก และตัวอย่างที่ยกมาประกอบกรอภิปรายนั้น อาจจะยกเอาเหตุการณ์ของสังคมในชีวิตจริง เขามาแทรก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง นักเรียนจะเห็นความสำคัญของ เรื่องหน้าที่และความชอบธรรมมากขึ้น ดังนั้นกิจกรรมข้อนี้จึงมีส่วนสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนเรา และส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิดของตนเองมาแสดงเหตุผลมาก

กิจกรรมข้อ 6 ผู้จัดทำแบบเรียนยกข้อความบางตอนในเรื่องมาให้ แล้วให้นักเรียนตอบคำถาม กิจกรรมข้อนี้สัมพันธ์กับการเรียนวิชาการใช้ภาษามาก เพราะให้นักเรียนคิดแล้วแสดงเหตุผลจากเรื่องที่เรียน แบ่งออกเป็น 3 ข้อย่อย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมข้อนี้ดี หน้าที่ผู้จัดทำแบบเรียนจะคอยขอความอื่น ๆ มาให้นักเรียนลองทำอีก เพราะเท่าที่ยกมาให้หน่อยไป ควรเสริมข้อความในลักษณะนี้มาให้ให้นักเรียนทำอีกในกิจกรรมเรื่องอื่น ๆ

กิจกรรมข้อ 7 ให้นักเรียน ไปค้นหาเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศจีน ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิอาจถึงแล้วนำมาเล่าในชั้นเรียน ข้อนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรแก้ไข เพราะในกิจกรรมไม่ได้แนะนำชื่อหนังสือ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าไว้ให้นักเรียนเลย ซึ่งความจริงควรแนะนำชื่อหนังสือให้นักเรียนสามารถไปค้นคว้าด้วยตนเองได้ จะได้เป็นแนวทางให้นักเรียนค้นคว้า ได้อาจจะเป็นชื่อหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในเรื่องก็ได้ เช่น หนังสือประวัติศาสตร์ของจีน

เรื่องกิจกรรมนี้โดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมของเรื่องนี้จัดไว้น้อยไป เมื่อเทียบกับเนื้อเรื่อง ซึ่งมีสาระมากพอที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่านี้ อาจจะเป็นเชิงแสดงความคิดเห็นในเรื่องตอนใดตอนหนึ่ง หรือควักดูประสังค์ของผู้แต่ง ความคิดหรือข้อสนใจของผู้แต่งที่แฝงไว้ในเรื่อง ความสำคัญของการที่ผู้จัดทำแบบเรียนหยิบยกเรื่องนี้

มาให้เด็กเรียนเรียน เกี่ยวกับหรือมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมปัจจุบันหรือไม่อย่างไร ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียนจึงอยู่ที่การสอนของครูแต่ละคนควยว่าจะแทรกกิจกรรมใดให้นักเรียนทำตอนไหนใด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องนี้ประโยชน์มากสมควรที่จะให้นักเรียนได้เรียนกันต่อไป เพราะเขากับสังคมไทยในปัจจุบันได้ก็ รวมทั้งเนื้อเรื่องไม่ยาวเกินไปและไม่ยากเกินความรู้ของเด็กในชั้นนี้ด้วย

บทสรุป

เรื่องนี้เป็นวรรณกรรมแนวสังคม ควรมีกิจกรรมด้านเนื้อหาสาระทางสังคมให้มากกว่ากิจกรรมทางด้านภาษา และสุนทรีย์ะ แต่ควรแนะให้เห็นท่วงท่าของการแต่ง (สไตส์ การแต่ง) เฉพาะของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และกิจกรรมควรเน้นหัวข้อต่อไปนี้ เช่น

1. การรักษาความสงบสุขภายในประเทศ
2. ภาวะเศรษฐกิจและความอยู่รอดของชาติ
3. การเมือง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
4. การป้องกันประเทศชาติ

กิจกรรมที่เน้นความรู้เหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจพื้นฐาน ในอันที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป โดยแทรกกิจกรรมไปในทำนองเปรียบเทียบกับเนื้อเรื่องตามพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ให้เห็นถึงความขยายตัวทางด้านปัญหาต่าง ๆ ว่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และขณะนี้ความรับผิดชอบของประชาชนขยายตัวออกไปด้านใ้บ้าง หลักการก็คือให้วรรณกรรมที่เรียนนี้มาสัมพันธ์กับชีวิตจริง และนักเรียนรู้จักการขยายความ เป็น

เรื่องที่ 3 ชมป่า

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องชมป่านี้มีบทนำเรื่องยาวประมาณหนึ่งหน้าครึ่ง กล่าวถึงผู้แต่งและอธิบายเหตุผลที่ยกเรื่องนี้มาให้นักเรียนเรียน เพราะว่าเป็นตอนที่พรรณนาธรรมชาติได้ดีควรเป็นแบบฉบับการพรรณนาได้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : ในบทนำเรื่องควรจะอธิบายถึงผู้แต่งมากกว่านี้ เพราะบอกเพียงว่าผู้แต่งคือกวีหลายท่านแต่ขึ้นในระหว่างรัชกาลที่ 2 ถึงรัชกาลที่ 3 นั้นไม่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหรือเห็นความสำคัญของเรื่องขุนช้างขุนแผน อันเป็นวรรณคดีสำคัญเกี่ยวกับชีวิตคนไทยพื้นบ้าน จึงควรเพิ่มเติมทางด้านผู้แต่งเรื่องนี้ นอกจากนี้แล้วในบทนำเรื่องควรจะบอกลักษณะของตัวละครที่มีอยู่ในเรื่องตอนนี้อย่างไรให้กับผู้เรียน นักเรียนจะได้เข้าใจเรื่องมากขึ้น เท่าที่กล่าวไว้ในบทนำเรื่องทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยคิดความน้อยไป เมื่อเทียบกับความสำคัญของเรื่องที่ยกมาเป็นแบบเรียน สิ่งที่ควรเพิ่มเติมคือ อธิบายเรื่องเกี่ยวกับการพรรณนาธรรมชาติในวรรณคดีของไทยเรา ให้เห็นชัดว่าเป็นธรรมเนียมนิยมในการแต่งของกวีทั่วไปที่จะนำธรรมชาติเข้ามาใช้ประโยชน์ในการดำเนินเรื่อง

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้ไม่มีหน้าประวัติผู้แต่งเหมือนเรื่องอื่น แต่ผู้จัดทำแบบเรียนได้กล่าวถึงผู้แต่งเรื่องนี้ไว้สั้น ๆ ในบทนำเรื่อง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้ควรบอกประวัติผู้แต่งของเรื่องนี้ไว้ ซึ่งอาจจะหยิบยกเนื้อเรื่องตอนที่ทราบผู้แต่งแน่นอนมาประกอบไว้ก็ได้ เพื่อเพิ่มความสำคัญของเรื่อง และเป็นแนวทางความรู้ให้กับผู้เรียนในโอกาสต่อไป เมื่อมีโอกาสศึกษาทอในชั้นสูง

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้ยาวประมาณ 5 หน้า ใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพทั้งเรื่อง เริ่มเรื่องจากปลายงามยกทัพออกจากเมืองพิศุข ในเนื้อเรื่องกล่าวพรรณนาถึงธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร นก สัตว์ และพืชพันธุ์ไม้อ่าง ๆ ที่ได้พบเห็นในระหว่างทาง

จนกระทั่งจบตอน

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เนื้อเรื่องตอนที่ยกมาให้ให้นักเรียนเรียนนี้ เป็นตอนที่ไพเราะมาก นักเรียนจะได้เห็นลีลาของกวี ในการแต่งพรรณนารายละเอียดของธรรมชาติได้อย่างดี แต่งได้ไพเราะถูกต้องตามสภาพบ้านเมืองของไทยเรา ใจคำศัพท์ง่ายกระทัดรัด ทำให้บังเกิดความแจ่มแจ้งและมีจินตนาการตามได้ นอกจากนี้นักเรียนยังได้รับความรู้ต่าง ๆ เป็นอันมาก ทั้งด้านภูมิศาสตร์และด้านชีววิทยา ซึ่งสมควรจะคงไว้ในแบบเรียนให้นักเรียนได้เรียนต่อไป

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : คำศัพท์ยากอธิบายไว้ไปประมาณ 3 หน้า คำที่ยกมาอธิบายเป็นศัพท์ยากที่นักเรียนควรรู้ และบางคำยังบอกคำอ่านไว้ให้ด้วย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : คำศัพท์ในเรื่องนี้ครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องได้ดี คำศัพท์ที่ยกมาอธิบายส่วนมากเป็นคำศัพท์ที่ยาก ความหมายของศัพท์ที่ยกมาอธิบายก็ตรงตัว

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ประมาณ 7 ข้อ มีความยาวเพียง 1 หน้าเท่านั้น ส่วนมากเป็นแบบตอบคำถาม ให้นักเรียนอธิบายมากกว่าจะให้ทำเป็นแบบฝึกหัด

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : กิจกรรมของเรื่องนี้ควรมีการแก้ไข ควบการเพิ่มเติมให้มากขึ้น เพราะเนื้อเรื่องรวมทั้งการแต่ง สามารถจะตั้งคำถามหรือจัดกิจกรรมหลายประเภทให้เด็กลองทำได้ นอกเหนือไปจากที่จัดไว้ให้เดิม โดยเฉพาะการถามเกี่ยวกับศัพท์ยาก หรือหยิบยกข้อความสำคัญบางตอนมาให้เด็กเรียนถอดคำประพันธ์หรืออภิปรายแสดงเหตุผลถึงธรรมชาติของสัตว์ หรือสิ่งที่กล่าวถึงในท้องเรื่องได้ สำหรับกิจกรรมที่มีอยู่เดิมก็ควรคงไว้

กิจกรรมข้อ 1 ให้นักเรียนอ่านเรื่องตอนพรรณนาแล้วทำบันทึก 2 หัวข้อ คือ

ก. กวีได้พรรณนาอะไรไปตามลำดับก่อนหลัง

ข. ให้ทำบัญชีชื่อ ปลา, นก, พืชพันธุ์ ที่มีในคำพรรณนา

กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องไคคิซึน รูปร่างการพรรณาสัตว์ต่าง ๆ ในท้องเรื่องไคตามลำดับ นอกจากนี้ยังจะรู้จักชื่อพร้อมทั้งลักษณะของ ปลา, นก, พืชพันธุ์ไม้ ประเภทต่าง ๆ คิซึนทวย เป็นการเน้นความรู้ความเข้าใจในเนื้อเรื่องให้นักเรียนมาก กิจกรรมข้อนี้ยาว ครูอาจจะให้นักเรียนช่วยกันทำหรือให้ทำกิจกรรมนั้นนอกเวลาเรียนได้

กิจกรรมข้อ 2 ให้เปรียบเทียบการพรรณาจากเรื่องว่า ตอนออกเดินทางจาก สวรรคโลก ต่างกับตอนออกเดินทางจากเมืองพิจิตรอย่างไร กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียน รู้จักการศึกษารายละเอียดและยกมา เปรียบเทียบดูความแตกต่างตามที่พรรณาไว้ในเรื่องไค

กิจกรรมข้อ 3 ให้ทำบัญชีรายชื่อคน ตอนพรรณนาการเดินทางออกจากสวรรคโลก กิจกรรมข้อนี้จะช่วยทบทวนความรู้ให้นักเรียนไคคิ เพราะนักเรียนจะต้องกลับไปอ่านเรื่อง อีกครั้งจึงจะทราบว่าคนที่ปรากฏตอนเดินทางออกจากสวรรคโลกมีนกะอะไรบ้าง

กิจกรรมข้อ 4 ให้ทำบัญชีรายชื่อสัตว์ป่า ที่ปรากฏในคำพรรณาตอนเดินทางออกจาก สวรรคโลก กิจกรรมข้อนี้คล้ายกับกิจกรรมข้อ 3 ซึ่งมีส่วนช่วยทบทวนความรู้ให้นักเรียนเช่นกัน

กิจกรรมข้อ 5 ให้เขียนระยะเวลาการเดินทางอย่างสังเขป ว่าออกจากเมืองพิจิตร แล้วผ่านไปทางไหนบ้าง กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักการลำดับความ และทราบระยะเวลา การเดินทางของเรื่องไคว่าผ่านไปไคมาบ้าง

กิจกรรมข้อ 6 ให้อ่านเรื่องแล้วสังเกตว่ากวีไคพรรณาดังกิริยาของนกและสัตว์ ป่าที่กำหนดมาให้ 7 ชนิด ไว้ในเรื่องอย่างไรบ้าง กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจ เรื่องและรู้จักลักษณะของนก รวมทั้งสัตว์ป่าไคคิซึน เพราะนักเรียนจะเข้าใจถึงกิริยาของ นกและสัตว์เหล่านั้นจากบทพรรณาของกวีไค

กิจกรรมข้อ 7 ให้นักเรียนอ่านออกเสียงบทพรรณาที่กำหนดให้อย่างชัดเจน ถูกต้องตามอักขระวิธีและความนิยม กิจกรรมข้อนี้เป็นการฝึกทักษะการอ่านให้นักเรียน ไคคิ

สำหรับกิจกรรมของเรื่องนี้นั้น กิจกรรมข้อ 2 - 6 เป็นการศึกษารายละเอียด ของเรื่องทั้งสิ้น แทนว่าการศึกษามาใช้แตกต่างกันไป จึงเป็นการซ้ำมาก ผู้วิจัยเห็นว่า ความสำคัญของบทพรรณานี้ก็คือ การที่กวีสามารถชี้แจงสิ่งที่แลเห็นมากมายในป่าไคครบ ถ้วน ไคความหมาย ไคบรรยากาศของป่า แสดงความสามารถอย่างแท้จริงของกวี ผู้ที่

เคยเห็นป่าอาจบอกได้เพียงว่า "สวยมากยากที่จะพรรณนา หรืออธิบายไม่ได้ มีจำนวนมิใช่น้อย แต่ไว้ในเรื่องนี้ได้ให้รายละเอียดไว้อย่างเหมาะสมไม่สับสน และพรรณนาจนผู้อ่านเห็นภาพของป่าได้ จึงควรจะมีกิจกรรมข้อหนึ่งที่สร้างมโนทัศน์ (Concept) ให้ผูกพันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เรื่องการรักษารวมชาติ รักป่า และการรักษาป่าไว้ในฐานะเป็นทรัพยากรที่ล้ำค่าของมนุษย์ และมีความสัมพันธ์กับชีวิตอย่างใกล้ชิด มิฉะนั้นวรรณคดีก็จะอยู่ห่างจากชีวิตประจำวันมากไป

ดังนั้น กิจกรรมเสนอแนะของบทเรียนนี้ ส่วนหนึ่งจึงน่าจะจัดให้สอดคล้องกันกับเนื้อเรื่องของบทเรียน คือ ให้นักเรียนฝึกฝนการอธิบายด้วยถ้อยคำง่าย ๆ แต่ให้เข้าใจได้สะดวก เช่น ให้อธิบายลักษณะบุคคล, อาคาร, ห้องเรียน, สนามเด็กเล่น เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมที่ควรจัดขึ้นอีกได้แก่ การหัดให้นักเรียนรู้จักสุนทรีย์ภาพของรอยกรอง และรู้จักการเลือกรายละเอียดของกวีที่นำมาใช้ในการพรรณนาสิ่งต่าง ๆ อันเป็นกลวิธีทางกวีวรรณศิลป์ของกวี

บทสรุป

เรื่องนี้สมควรให้นักเรียนเรียนต่อไป เพราะนักเรียนจะได้รู้จักวรรณคดีประเภทกลอนเสภา โดยเฉพาะเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้เป็นเรื่องเอกของไทยเราเรื่องหนึ่งที่น่านำมาให้นักเรียนรุ่นต่อ ๆ มาได้เรียน เพื่อจะได้มีโอกาสรู้จักกับวรรณคดีชิ้นเอกของไทย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 4 หัวใจนักปราชญ์

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายบทนำเรื่องไว้อาวประมาณหนึ่งหน้าครึ่ง กล่าวถึงที่มาของเรื่อง และลักษณะของการแสดงปาฐกถา

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : บทนำเรื่องกล่าวว่าเรื่องนี้เป็นปาฐกถาที่แสดงต่อครูในการอบรมวิชาวิทยาศาสตร์ เมื่อปี 2481 ซึ่งทำให้เห็นว่าเรื่องนี้เก่ามาก เพราะเวลาที่แต่งไว้ห่างจากเวลาปัจจุบันถึง 37 ปี ส่วนวนและเนื้อหาบางประการจึงล้าสมัยไปและยังยากสำหรับเด็กในวัยเรียนนี้ เพราะเรื่องนี้เจตนาที่จะแสดงเป็นปาฐกถาให้ครูฟัง จึงเป็นเรื่องที่มุ่งหมายสำหรับผู้ใหญ่ ที่มีประสบการณ์และความคงการเป็นที่แน่นอนแล้ว แมว่าเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนควยก็ตาม ก็ยังทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้โดยง่าย ดังเช่น ความเชื่อของคนสมัยก่อนทางคานไซศาสตร์ ที่ชอบแสวงหาหัวใจต่าง ๆ ได้แก่ หัวใจไตรสรณาคมน์, หัวใจอิทธิวิโส, หัวใจพระอรวิสัยจจ, หัวใจพระเจ้าสิบชาติ ๆ เพื่อต้องการให้เป็นของคลังและเป็นทางนำไปปฏิบัติให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้บอกประวัติผู้แต่ง มีความยาวประมาณครึ่งหน้า ว่าคือ พระยาอุปกิตศิลปสาร บอกเฉพาะวันเกิด, วันถึงแก่กรรม และผลงานสำคัญของท่านเท่านั้น

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การที่หนังสือแบบเรียนเล่มนี้บอกประวัติของ พระยาอุปกิตศิลปสาร ซึ่งเป็นผู้แต่งเรื่องนี้ไว้โดยสังเขปเช่นนี้ อาจเป็นความยากเรียนส่วนใหญ่รู้จักท่านผู้นี้ที่อยู่แล้ว เนื่องจากเคยเรียนและรู้จักผลงานของท่านมาในชั้นต้น ๆ บางแล้ว พอมาถึงขั้นนี้ ผู้จัดทำแบบเรียนจึงบอกประวัติของท่านเอาไว้อย่างย่อ ๆ จึงเป็นการสมควรแล้ว

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องเป็นร้อยแก้ว มีความยาวประมาณ 16 หน้า กล่าวถึงกิจกรรมการหาหาของผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์ และหัวใจที่เป็นองค์ประกอบของปราชญ์ อันได้แก่ ส. จ. ป. ล. คือ การฟัง การคิด การถาม และการเขียน

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เนื้อเรื่องของเรื่องนี้มุ่งหมายเพื่อจะส่งเสริมความเป็นนักปราชญ์ และโคหิยบยกเอาธรรมะต่าง ๆ สอดแทรกไว้หลายตอน ธรรมะทั้งหลายนั้นถ้ากล่าวโดยตรงมักเสียผลทางด้านเจตคติของนักเรียน กล่าวคือผู้เรียนมักเห็นเป็นเรื่องเข้าใจยาก ประการหนึ่ง เรื่องนี้เป็นปาฐกถาที่ตองมีผู้แสดง ผู้แสดงอาจมีกลวิธีพูดให้น่าสนใจโดยอาศัยกลวิธีต่าง ๆ โคหลายประการ แต่ถาเอาปาฐกถามาให้นักเรียนอ่านแบบทำความเข้าใจ ย่อมไม่ไคผลเหมือนในการแสดงปาฐกถา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเรื่องนี้ยาก และไม่ช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขสนานในเวลาเรียน ทั้งยังมีคำบาลีแทรกอยู่มาก และเนื้อเรื่องยาวถึง 16 หน้า จึงไม่ชวนให้มีความสนใจหรือมีเจตคติที่ดี อาจเป็นคณเหตุให้นักเรียนเบื่อและเกลียดวิชาวรรณคดีไปเสียเลยก็ได้ จึงควรให้จัดแก้ไขโดยตัดเรื่องนี้ออกจากหนังสือแบบเรียน แล้วหาเรื่องที่เด็กสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่าเรื่องนี้ แต่มีข้อให้คติชีวิตโดยตรงเห็นได้ชัดเจนขึ้น มาให้เรียนแทนเรื่องนี้จะเป็นการเหมาะสมกว่า

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : คำอธิบายศัพท์ของเรื่องนี้มีประมาณ 7 หน้า เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับชื่อคน และศัพท์ยากทางพุทธศาสนา เป็นส่วนใหญ่

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้มีคำศัพท์ยากอยู่หลายคำ ล้วนแต่เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เกือบทั้งนั้น คำอธิบายศัพท์แต่ละคำใน เรื่องให้ความหมายไว้อย่างยาว บางคำเช่น พระเจ้าอโศกมหาราช, หลวงจีนฟาเหียน คำกาพย์เรื่องพระไชยสุริยา ๆ ศัพท์เหล่านี้ให้บรรดาธิบายยาว ดังนั้นจึงเป็นการยากที่นักเรียนจะท่องหรือจดจำศัพท์เหล่านั้นได้ เรื่องนี้จึงยากทั้งเนื้อเรื่องและคำอธิบายศัพท์

กิจกรรม

วิเคราะห์ : ผู้จัดทำแบบเรียนกำหนดกิจกรรมของเรื่องนี้ไว้ประมาณ 3 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน ด้วยกัน คือ ตอนแรกเป็นคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจในเนื้อเรื่อง ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพูดและการอภิปรายแสดงความคิดเห็นโดยยกเหตุผลประกอบ ตอนที่ 3 เป็นการค้นคว้า

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : กิจกรรมในตอนที่ 1 ที่ตามเกี่ยวกับความเข้าใจ เนื้อเรื่องนั้น ผู้จัดทำแบบเรียนกำหนดคำถามไว้ให้นักเรียนตอบน้อยไป คือ มีเพียง 5 ข้อเท่านั้น จึงนับว่าน้อยไป เพราะเนื้อหาเรื่องนี้ยาว ดังนั้นจึงมีเนื้อหาอีกหลายตอนที่นำจูนำมาจัดเป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้อีก เช่น ควรเน้นทางทฤษฎี (Concept) ต่าง ๆ เป็นต้นว่า ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักปราชญ์ ตัวอย่างของนักปราชญ์มีใครบ้าง ท่านเหล่านั้นมีคุณสมบัติอย่างไร ฯลฯ ควรให้นักเรียนพิจารณาคุณสมบัติของนักปราชญ์ด้วยตนเองได้

ส่วนกิจกรรมตอนที่ 2 เป็นการฝึกฝนเกี่ยวกับการพูดและอภิปราย ผู้จัดทำแบบเรียนกำหนดกิจกรรมไว้ 4 ข้อย่อย

ข้อ 1. ให้นักเรียนอภิปรายว่า คนโบราณจัดทำหัวใจต่าง ๆ ไว้เพื่อให้เป็นของขลัง เพื่อให้จดจำง่าย หรือเพื่อบ่งหมายอย่างอื่น กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง และสามารถแสดงเหตุผลของตนเองได้

ข้อ 2. ให้นักเรียนยกนิทานสาธกที่ผู้แต่งยกมาประกอบในเรื่องมาว่ามีอะไรบ้าง กิจกรรมข้อนี้ดี เพราะจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องและยกตัวอย่างในเรื่องมาอธิบายได้

ข้อ 3. ให้พิจารณาความขยายของประโยคที่กำหนดมาให้ว่ามีความไม่เหมาะสมอย่างไร กิจกรรมข้อนี้เป็นการช่วยเพิ่มความรู้ทางด้านหลักภาษาให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อ 4. ให้นักเรียนเปรียบเทียบข้อความที่ว่า "ผู้นับถือ เวทมนตร์คาถาย่อมนับถือ และแสวงหาหัวใจต่าง ๆ คล้ายกับผู้เล่นดวงตราไปรษณีย์" กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่อง และรู้จักการอภิปรายโดยยกเหตุผลมาประกอบ ตามความคิดเห็นของตนเองได้

สำหรับกิจกรรมในตอนที่ 2 นี้ ซึ่งเป็นตอนที่เกี่ยวกับการพูดและการอภิปรายนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรที่จะจัดกิจกรรมประเภทวิจารณ์อย่างง่าย ๆ ไว้ให้นักเรียนในขั้นนี้บ้าง เพราะเด็กในขั้นนี้เริ่มรู้จักวิจารณ์สิ่งต่าง ๆ บางแล้ว ก็ควรจะได้จัดกิจกรรมขั้นนี้เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม เช่น

1. ให้นักเรียนพิจารณาความเหมาะสมระหว่างเนื้อเรื่องกับคำและประโยคที่นำมาใช้ในเรื่องนี้

2. แนวความคิดอันเป็นชีวิตชีวาของผู้แต่งในเรื่องนี้เป็นไปในแนวใด เหมาะกับเนื้อเรื่องหรือไม่ ว่าเป็นคน

การชักให้นักเรียนรู้จักพิจารณา จะเป็นการช่วยให้นักเรียนพยายามหาเหตุผลของตนเองมาสนับสนุนสิ่งที่ตนเห็นด้วย หรือหาข้อคัดค้านมาแย้งในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย ดังนั้นการวิจารณ์อย่างง่าย ๆ ถ้าเริ่มในขั้นนี้ไ้แล้ว จะเท่ากับเป็นการปูพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ให้นักเรียนได้มาก

กิจกรรมตอนที่ 3 เป็นเรื่องของการคนควา แบ่งออกเป็น 3 ข้อย่อย คือ

ข้อ 1. ให้นักเรียนไปคนเรื่องสรรพสิทธิ์ ตอนท้ายได้บอกรายชื่อหนังสือที่นักเรียนพอจะไปคนได้ 2 เล่ม ผู้วิจัยเห็นว่า การบอกชื่อหนังสือไว้ให้นักเรียนคนควาบางส่วน เป็นการสมควรอย่างยิ่ง นักเรียนจะได้ยึดหนังสือเหล่านั้น ว่าเป็นแนวทางในการคนควาเรื่องต่อไป ซึ่งกิจกรรมเช่นนี้ในเรื่องอื่น ๆ ก็ควรทำบ้าง

ข้อ 2. ให้นักเรียนไปดูศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แล้วบันทึกเรื่องมาอ่านกันฟังในชั้น ข้อนี้ผู้จัดทำแบบเรียนควรจะอธิบายเพิ่มเติมลงไปว่า ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้นอยู่ที่ไหน เพื่อว่านักเรียนจะได้ไปดูและศึกษาได้ถูกต้อง

ข้อ 3. ให้นักเรียนบันทึกการฟังปาฐกถา กิจกรรมข้อนี้ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง เพราะเป็นการฝึกทักษะได้หลายด้านให้กับนักเรียน ทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ที่เป็นประสบการณ์ให้กับเด็กอีกด้วย

บทสรุป

ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะคัดเรื่องนี้ออกไปจากหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเหตุผลที่ว่าเนื้อเรื่องยาว เข้าใจยาก คำศัพท์ยากมีมาก และเรื่องไม่ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจในเวลาเรียน จึงควรหาเรื่องอื่นที่มีประโยชน์และเป็นเรื่องที่ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันมาให้นักเรียนเรียนแทนบาง แนวเรื่องนี้จะมีข้อดีหลายประการในการจัดกิจกรรมหาขบถักตาม

เรื่องที่ 5 กลอนคอกสร้อยรำพึงในป่าช้า

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องอธิบายบทนำเรื่องไว้อย่างประมาณ 4 หน้า กล่าวถึงผู้แต่งและผู้แปลเป็นภาษาไทย และที่มาของเรื่องเดิมซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ ตลอดจนบอกลักษณะของกลอนคอกสร้อย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : บทนำเรื่องของกลอนคอกสร้อยนี้ บอกถึงผู้แต่งและที่มาของเรื่องไว้อย่างชัดเจน นักเรียนจะเข้าใจเรื่องเมื่อได้อ่านบทนำ นอกจากนี้ยังจะรู้จักลักษณะการแต่งกลอนคอกสร้อย ผู้จัดทำแบบเรียน ได้อธิบายแผนผังสัมผัส พร้อมทั้งยกตัวอย่างรูปแบบไว้ให้เห็นอีกด้วย

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่งไว้ในบทนำเรื่องตอนต้น ว่าเอามาจากเรื่องเดิมซึ่งเป็นโคลงภาษาอังกฤษชื่อ Elegy written in a country churchyard ของโทมัสเกรย์ (Thomas Gray) ท่านเสรีบุรโกเศศเป็นผู้แปลมาเป็นภาษาไทย แล้วพระยาอุปกิตศิลปสาร จึงได้นำมาแต่งเป็นกลอนคอกสร้อย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้ไม่บอกประวัติผู้แต่งไว้ในเรื่อง ทั้งนี้คงเป็นเพราะในเรื่องหัวใจนักปราชญ์นั้น ได้บอกประวัติของพระยาอุปกิตศิลปสารไว้ครั้งหนึ่งแล้ว พอมาถึงเรื่องนี้ผู้แต่งเป็นคนเดียวกันอีก ผู้จัดทำแบบเรียน จึงไม่อธิบายซ้ำอีก แต่ควรเพิ่มเติมขึ้นว่าเป็นการเท่าความไปถึง ว่าอ่านประวัติได้ที่ใด

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้แต่งเป็นกลอนคอกสร้อยทั้งเรื่อง แบ่งเป็นบท ๆ มีทั้งหมด 33 บท มีความยาวประมาณ 8 หน้า เนื้อเรื่องกล่าวถึงความ เป็นอยู่ของมนุษย์ และให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตของชาวไร่ ชาวนา คนมั่งมี คนจน และลงท้ายด้วยความตายที่ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้สมควรจะจัดไว้ในแบบเรียนให้นักเรียนได้เรียนต่อไป เพราะเนื้อเรื่องง่ายและไม่ยาวจนเกินไป นอกจากนี้เนื้อหาสาระของเรื่องยังเป็นที่

ควรยึดถือเป็นแบบอย่างได้ เพราะผู้แต่งได้แสดงความรู้สึกนึกคิดในเรื่องสกุลสูง ความทะเยอทะยาน ความรู้ ความหวังชีวิต ความดี ความชั่ว ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะกระทำ ไม่ใช่ชาติตระกูล เรื่องเช่นนี้สามารถเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเห็นจริงและยึดถือเป็นคติสอนใจของตนเองได้

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : คำศัพท์มีอธิบายไว้ยาวประมาณ 2 หน้า ศัพท์ที่ยกมาอธิบายส่วนมากยาก

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้เป็นเรื่องประเภทร้อยกรอง ชนิดกลอนคอกสร้อย มีความยาวถึง 33 บท คำศัพท์ที่ใช้ในเรื่องค่อนข้างง่าย นักเรียนอ่านแล้วแปลความหมายได้ไม่ค่อยมีศัพท์ยากเกินความรู้เดิมของนักเรียน แต่อย่างไรก็ตามศัพท์ในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมอธิบายคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากบางคำด้วย เช่น กลามุข ปวิศน์ รำบายู ชื่อ ม่าน นรังสรรค์ เหล่านี้เป็นต้น ความยากของบทประพันธ์นี้ไม่อยู่ที่ศัพท์ แต่อยู่ที่ความคิด และเอกภาพของความคิดนั้น ๆ แม้เข้าใจศัพท์แล้ว แต่ยังไม่อาจจับจุดหมายสำคัญของเนื้อเรื่องไม่ได้

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ให้ประมาณ 2 หน้า แบ่งเป็นข้อ ๆ รวมทั้งสิ้น

10 ข้อ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : กิจกรรมของเรื่องนี้ส่วนใหญ่ให้นักเรียนปฏิบัติจริงในชั้นเรียนมากกว่าที่จะให้นักเรียนทำเป็นแบบฝึกหัด จะเห็นได้จากกิจกรรมข้อ 1 ถึงข้อ 5 เป็นข้อที่กำหนดให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายกันในชั้น ส่วนกิจกรรมข้อ 6 ถึง 10 นั้นให้นักเรียนหัดแต่งกลอนคอกสร้อย ตั้งวงคอกสร้อยเล่นกลอนสลับกันในชั้นเรียน เฉพาะกิจกรรมส่วนหลังนี้คือในแง่ที่ให้นักเรียนใช้ปฏิภาณ เพราะการเรียนเฉพาะในบทเรียน โดยที่ไม่ได้ให้นักเรียนลองทำนั้น นักเรียนจะจดจำไว้ได้ไม่นาน ความรู้ที่ได้รับก็ไม่เพิ่มพูนขึ้น ดังนั้นถ้าให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกหัดควบคู่ไปด้วย จะทำให้นักเรียนเข้าใจและเห็นแนวคิดสำคัญของเรื่อง และมีความรู้ทางวรรณคดีเพิ่มขึ้นอีกมาก

บทสรุป

เรื่องนี้สมควรที่จะคงไว้ในแบบเรียน ให้นักเรียนได้เรียนต่อไป เพราะเนื้อเรื่องสนุก

เรียนแล้วเกิดความเพลิดเพลิน และเนื้อหายังเป็นคติสอนใจที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สิ่งที่ควรแก้ไข คือ คำอธิบายศัพท์ และกิจกรรม ที่ควรเพิ่มให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะในค่านมโนทัศน์ (Concept) ของแต่ละบท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 6 นิทานเวตาล

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : บทนำเรื่องของนิทานเวตาล ยาวประมาณสองหน้าครึ่ง กล่าวถึงที่มาของเรื่องและตัวละครในเรื่องที่เต็ม 2 ตัว คือ พระวิกรมมัททีย์ และเวตาล ตอนท้ายกล่าวชมสำนวนของ น.ม.ส.ที่จะเห็นได้จากเรื่องนี้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : บทนำเรื่องของเรื่องนี้ให้ความกระจ่างในด้านความรู้แก่นักเรียนพอสมควร เพราะเมื่อนักเรียนอ่านบทนำเรื่องจบจะพอเข้าใจเรื่องได้ในทันที คำอธิบายเรื่องนี้ จึงเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจให้นักเรียนได้ดี

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : ประวัติผู้แต่งอธิบายไว้อย่างย่อประมาณสี่หน้าครึ่ง กล่าวถึงประวัติของพระราชาวงศเชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ หรือ น.ม.ส. ตั้งแต่ประสูติ การศึกษา การรับราชการ และผลงานของพระองค์ท่านทางด้านอักษรศาสตร์

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่งไว้ค่อนข้างละเอียดดีกว่าเรื่องอื่น ทั้งนี้เพราะพระราชาวงศเชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ ทรงมีความสามารถทางด้านการประพันธ์และทรงมีงานพระนิพนธ์ที่เด่นหลายเรื่อง นับเป็นกวีและนักเขียนที่เด่นพระองค์หนึ่งของวงการวรรณกรรม ดังนั้นผู้จัดทำแบบเรียนย่อมมีความประสงค์ให้นักเรียนรู้จักพระองค์ท่านอย่างกว้างขวาง จึงเสนอพระประวัติเป็นการถวายพระเกียรติ

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เป็นเรื่องนิทานร้อยแก้วมีความยาวประมาณสิบหกหน้า กล่าวถึงนิทานเวตาลเล่าถวายท้าววิกรมมัททีย์ ว่า มีพราหมณ์คนหนึ่งมีลูกสาวสวยชื่อนางมธุมาลดี พอนางมีอายุสมควรจะแต่งงาน บิดามารดา และพี่ชาย ต่างก็หาคู่ให้พร้อมกัน จึงเกิดปัญหาในการที่จะยกลูกสาวให้กับชายหนุ่มคนใดในจำนวนสามคนนั้น ขณะที่กำลังถกเถียงกัน บังเอิญมีงูพิษมากัดนางมธุมาลดีตาย ชายทั้งสามจึงแยกกันไปคนละทาง ภายหลังชายทั้งสามได้กลับมาประชุมกันอีก เพราะชายคนที่สามไปไต่หาขุมนชีวิตคนตายให้คืนชีพ แล้วนำมาทำพิธีชุบนางมธุมาลดี

ชายทั้งสามจึงแย่งกันที่จะเป็นเจ้าของนาง เวลาลจึงถามปัญหาพระวิกรมมัททิกว่า พรหมมศวรจะยกลูกสาวให้กับชายคนไหน จึงจะถูกต้องที่ได้ช่วยให้นางกลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมา ท้าววิกรมมัททิกย่หลงอุบายตอบคำถามไป จึงเสียรู้เวลาที่ล่อหลอกให้ศรีส เพราะมีข้อตกลงกันว่า เวลาลสามารถลอบหนีกลับไปยังคณอโศกตามเดิมได้ หากท้าววิกรมมัททิกทรงกล่าวคำใดออกมา

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้เป็นเรื่องแปลกเรื่องหนึ่ง มีรูปแบบและเนื้อหาสนุกสนาน ในฐานะนิทานสมควรที่จะคงไว้ในแบบเรียนให้นักเรียนได้เรียนต่อไป การคำเป็นเรื่องก็รวดเร็ว คำศัพท์ยากมีน้อย มีสำนวนโวหารที่ดีเกือบตลอดเรื่อง นอกจากนี้ยังมีภาษิต ๆ อยู่หลายตอน

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : คำศัพท์มีอธิบายไว้ยาวสี่หน้า ศัพท์ที่ยกมาอธิบายส่วนมากเป็นคำศัพท์ภาษาบาลี สั้นสกด

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : คำศัพท์ของเรื่องนี้ส่วนใหญ่แล้ว เป็นคำศัพท์ที่ไม่ยากนัก นักเรียนอ่านแล้วพอเข้าใจเรื่องได้ เพราะเป็นเรื่องร้อยแก้วประเภทนิทาน ดังนั้นศัพท์ที่ยกมาอธิบายจึงเป็นคำศัพท์ที่ง่ายจริง และสมควรจะยกมาอธิบาย

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ให้นักเรียน 9 ข้อใหญ่ มีความยาวประมาณ 2 หน้า

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ให้นักเรียนน้อย (ไม่สมกับที่มีเนื้อเรื่องยาว ซึ่งสามารถจะจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ให้นักเรียนทำได้อีกมาก) กิจกรรมที่จัดไว้ให้มุ่งให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่อง รู้จักคิดตัดสินใจ และคอยช่วยปากเปล่า ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เน้นทักษะการอ่าน การเขียน การพูด และการฟังทั้งสิ้น เช่น

กิจกรรมข้อ 1 ให้นักเรียนอ่านท่านองเสนาะ เป็นการเน้นทักษะทางด้านการอ่าน

กิจกรรมข้อ 2 - 3 ให้นักเรียนอภิปรายแสดงเหตุผลกันในชั้นเรียน กิจกรรม 2 ข้อนี้ดี เพราะนักเรียนสามารถแสดงเหตุผลของตนเองได้

กิจกรรมข้อ 4 ให้นักเรียนถอดคำประพันธ์ประเภทฉันทเป็นร้อยแก้ว แล้วเขียนเป็นเรียงความ กิจกรรมข้อนี้สามารถฝึกให้นักเรียนทางด้านกาารเขียนได้

กิจกรรมข้อ 5 ให้นักเรียนเขียนเรียงความจากภาพที่ตนเองพอใจ กิจกรรมข้อนี้ซ้ำกับกิจกรรมข้อ 4 ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ควรจัดกิจกรรมที่ซ้ำกันไว้ใกล้ ๆ กัน ควรหากิจกรรมอย่างอื่นมาแทน นักเรียนจะได้ไม่เบื่อและมีทักษะทางด้านอื่นมากขึ้นที่นอกไปจากการเขียนอย่างเดียว

กิจกรรมข้อ 6 ให้นักเรียนหาอาหารเปรียบเทียบจากเรื่องที่เรียน กิจกรรมข้อนี้ดี เพราะนักเรียนจะได้รู้จักอาหาร เปรียบเทียบ เข้าใจเรื่องโดยตลอดและรู้อายุของวรรณคดีมากขึ้น

กิจกรรมข้อ 7 ให้นักเรียนอภิปรายกันในชั้นว่าชอบเรื่องนี้หรือไม่ กิจกรรมข้อนี้จะทำให้นักเรียนสนุกสนานขึ้นได้ในเวลาเรียน เพราะอาจจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย แล้วยกเหตุผลของแต่ละฝ่ายมาแสดง ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่ดีและควรจัดอย่างยิ่ง

กิจกรรมข้อ 8 กำหนดควลีมาให้ 8 คำ แล้วให้นักเรียนนำดีเหล่านี้มาแต่งประโยค กิจกรรมข้อนี้ดี แต่ควลีมาน้อยไป ควรเพิ่มควลีให้อีก เพราะให้นักเรียนแต่งประโยคเพียง 6 ประโยคน้อยไป เมื่อเทียบกับความรู้ความสามารถของนักเรียนในชั้นนี้

กิจกรรมข้อ 9 ให้คำมา 13 คำ แล้วให้นักเรียนหาคำที่มีความหมายคล้ายกับคำที่ยกมาให้ กิจกรรมข้อนี้เป็นแบบฝึกหัดที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักคำมากขึ้น หนึ่งควรเพิ่มเติมคำอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบของนิทานสั้น ๆ พอรู้จักธรรมเนียมนิยม (Convention) ในการแต่งนิทานเหมือนในเรื่องสั้น ๆ อธิบายรูปแบบ ลักษณะการแต่งบทกลอนสร้อย เรื่องสั้นที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว

บทสรุป

นิทานเวตาลเรื่องนี้ จัดว่าเป็นเรื่องที่สนุกสนานเรื่องหนึ่ง เนื้อเรื่องและรูปแบบแปลกไปจากเรื่องอื่น ๆ ที่นักเรียนเคยเรียนมา เรื่องไม่ยาวเกินไป คำศัพท์ยากมีน้อย จึงสมควรที่จะคงไว้ในแบบเรียนให้นักเรียนได้เรียนต่อไป

เรื่องที่ 7 ความสุข

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : บทนำเรื่องของเรื่องนี้ยาวประมาณ 1 หน้า (เสฐียรโกเศศ) กล่าวถึงผู้แต่งคือ พระสารประเสริฐ (ศรี นาคะประทีป) ซึ่งเป็นนักเขียนร่วมกับพระยาอนุมานราชชนก ท้ายกล่าวถึงความสำคัญของเรื่องนี้ ที่ยกมาเป็นแบบเรียนให้นักเรียนได้เรียนกัน

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : บทนำเรื่องความสนั้นสั้นไป ควรเพิ่มเติมประวัติและผลงานของพระสารประเสริฐ ไว้ให้มากกว่านี้ นักเรียนจะได้รู้จักบุคคลที่ทรงคุณวุฒิ และมีชื่อเสียงในวงการวรรณกรรมมากขึ้น

วิเคราะห์ : เรื่องนี้ได้กล่าวถึงประวัติของผู้แต่งไว้ใบบทนำเรื่อง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้ควรจะบอกประวัติผู้แต่งให้ละเอียดกว่าเดิม เพราะพระสารประเสริฐ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในวงวรรณกรรมของไทย มีผลงานที่เด่นด้านวิชาการหลายเรื่อง สมควรที่จะนำมากล่าวไว้ให้นักเรียนรู้จัก

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องยาวประมาณ 7 หน้า แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือคติโลก และคติธรรม เนื้อหาทางคติโลกยาวกว่าคติธรรม ด้านคติโลก กล่าวถึงความกังวลว่าเป็นความทุกข์ คนเราถ้าไม่มีความกังวลก็จะเป็นสุข มีปรกติสุขท่าการทำงานได้ลุล่วงด้วยดี ส่วนทางด้านคติธรรม ความกังวลเป็นกัณฑ์อยู่ในกองกิเลส นำมาซึ่งความทุกข์

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้สั้นและง่าย ไม่มีคำศัพท์ยากมากนัก นักเรียนอ่านแล้วสามารถเข้าใจได้สะดวก เนื้อหาเป็นหลักความจริงที่นำมาใช้กับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ทุกขณะ แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องทางหลักธรรมะ จึงไม่ใช่บันเทิงคดี เด็กวัยนี้ชอบเรื่องที่ตื่นเต้น สนุกสนาน แต่เรื่องนี้ค่อนข้างเป็นคำสอนที่เข้าใจง่าย และไม่ยาวนาน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ไม่ควรคัดเรื่องนี้ออกจากหนังสือแบบเรียน เพราะควรทำให้เด็กได้อ่านสารคดีบ้าง ข้อเท็จจริงของชีวิตนั้น มิใช่ความสนุกสนานเสียเสมอไป ควรให้นักเรียนเรียนชีวิตตามความเป็นจริง

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : เรื่องนี้มีคำอธิบายศัพท์อยู่ประมาณ 2 หน้า ส่วนใหญ่เป็นศัพท์ทางศาสนา

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้ไม่มีคำศัพท์ยาก ดังนั้นการที่ยกเอาคำยากทางศาสนาอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความหมายนั้น เป็นการสมควรดีแล้ว และคำอธิบายที่ให้ไว้ก็อธิบายไว้ได้ชัดเจนให้นักเรียนเข้าใจความหมายนั้น ๆ ได้

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ให้ประมาณ 2 หน้า แบ่งเป็นข้อใหญ่ได้ 12 ข้อ ส่วนมากเป็นคำถามที่ต้องการให้นักเรียนตอบโดยใช้ความคิด

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้เนื้อหาเป็นความรู้และเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนา ดังนั้นเมื่อนักเรียนอ่านเรื่องจบแล้ว นักเรียนจะเกิดความคิดตามมาอีก การจัดกิจกรรมของเรื่องนี้ที่จัดไว้ให้ จึงสอดคล้องกับเนื้อเรื่องดี เพราะคำถามส่วนใหญ่ต้องการให้นักเรียนใช้ความคิดของตนเอง พิจารณาปัญหาและตอบโดยใช้เหตุผล(แม้ทฤษฎีทางจิตวิทยาก็ยังต้องสอดคล้องกับเรื่องความกังวลนี้) คงจะเห็นได้จาก

กิจกรรมข้อ 1 ให้นักเรียนพิจารณาว่าผู้แต่งตั้งโครงเรื่องของเรื่องนี้ไว้อย่างไร กิจกรรมข้อนี้เท่ากับเป็นการทดสอบความรู้ทั้งเรื่องว่านักเรียนเข้าใจเรื่องได้ก็เพียงไร

กิจกรรมข้อ 2 ให้นักเรียนแสดงเหตุผลว่าเห็นด้วยหรือไม่ ที่ผู้เขียนกล่าวว่าความสุขกับความทุกข์เป็นของอย่างเดียวกัน กิจกรรมข้อนี้นักเรียนแต่ละคนจะตอบได้ตามความคิดของตนเอง ซึ่งแต่ละคนอาจจะคิดเห็นไม่ตรงกัน

กิจกรรมข้อ 3 ให้นักเรียนพุดอกิปรายในชั้นถึงเรื่องความกังวล ว่าทำให้เกิดผลอย่างไรบ้าง นักเรียนอาจจะแบ่งกันออกเป็น 2 ฝ่าย ผลักกันพุดอกิปรายได้

กิจกรรมข้อ 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องและศัพท์ในเรื่องมากขึ้น กิจกรรมทั้ง 6 ข้อนี้ นักเรียนอาจจะทำเป็นแบบฝึกหัดตกลงในสมุดก็ได้

กิจกรรมข้อ 10 ให้นักเรียนแต่งประโยค โดยให้คำมา 10 คำ กิจกรรมข้อนี้ง่ายไป เพราะคำศัพท์ที่ยกมาให้ เช่น กระหม่อม บัญญัติ ฯ ล้วนแต่เป็นคำง่าย นักเรียนพบเห็นประโยคเหล่านี้เสมอ ๆ ทั้งในตำราเรียน และในชีวิตประจำวัน ดังนั้นกิจกรรมข้อนี้จึงควรปรับปรุงให้เหมาะสมและมีความยากง่ายพอกับความรู้ของนักเรียนในชั้นนี้

กิจกรรมข้อ 11 กิจกรรมข้อนี้ดี เพราะ เป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างแปลกกว่ากิจกรรมข้ออื่นที่ให้นักเรียนยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นคู่กันมาสัก 10 คู่ กิจกรรมข้อนี้นักเรียนจะชอบ เพราะสามารถยกตัวอย่างได้มากมาย และอาจจะหาสิ่งที่เป็นคู่กันได้มากกว่า 10 คู่

กิจกรรมข้อ 12 ให้นักเรียนยกประโยคในเรื่องที่ตนเองสนใจมาหนึ่งประโยค แล้วให้อธิบายในชั้นว่าข้อความที่ยกมานั้นคืออะไร กิจกรรมข้อนี้สมควรที่จะให้นักเรียนทำ เพราะเรื่องนี้มีความที่ น่าสนใจและเป็นคติอยู่หลายตอน

บทสรุป

เรื่องนี้แม้จะเป็นเรื่องที่เหมาะสำหรับผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก แต่ดูเหมือนจะเป็นเรื่องเฉียดที่เน้นสาระมาก เพราะเนื้อหาเป็นหลักความจริงที่เกี่ยวกับชีวิตและหลักกรรมทางพุทธศาสนา นักเรียนในชั้นนี้ชอบเรียนเรื่องสั้นสั้นสนุกสนาน แต่การศึกษาตามแนวสุขภาพจิต ประกอบด้วยจะเป็นผลดีในด้านการสร้างความรู้เท่าทันชีวิตอันมากไปด้วยความทุกข์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรที่จะคงเรื่องนี้ไว้ให้นักเรียนได้เรียนและเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงประกอบกันไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 8 คำโคลงโลกนิติ

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายบทนำเรื่องไว้อย่างยาวประมาณ 2 หน้า กล่าวถึงประวัติของ
ผู้แต่งเรื่องนี้ไว้อย่างสั้น ๆ เกี่ยวกับวันประสูติ วันสิ้นพระชนม์ และผลงานของสมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ตอนท้ายกล่าวถึงที่มาของเรื่อง ว่าเดิมเป็นภานิกโฆรา
ที่ปราชอุอินเคียแคงไว๋ นอกจากนี้ยังกล่าวถึง เหตุผลที่ยกเรื่องนี้มาให้นักเรียนเรียน

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้อธิบายที่มาของเรื่องไว้สั้น นักเรียนไม่ทราบที่มา
ของเรื่องอย่างละเอียด เพียงแต่ทราบว่าปราชอุอินเคียแคงไว๋เท่านั้น เป็นการเหมาะสมแล้ว
เพราะบทนำเรื่องเป็นเพียงข้อมูลประกอบความรู้ ไม่ใช่ตัววรรณกรรมเอง (ซึ่งเป็น
Intrinsic Value) จึงทราบแต่ชาวไทยเรารับอิทธิพลทางศาสนาและวรรณกรรมจากอินเดีย
ก่อนติดต่อกับตะวันตกนั้น วัฒนธรรมของอินเดียทั้งทางโลก และทางธรรมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม
ไทยมาก

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่งไว้ร่วมกับบทนำเรื่อง กล่าวถึงแต่เพียงสั้น ๆ
ถึงพระประวัติและผลงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้ควรกล่าวถึงประวัติผู้แต่งค่อนข้างละเอียดและมาก
กว่านี้ เพราะผลงานของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรมีประโยชน์
นักเรียนจะได้รู้จักพระองค์ท่านและผลงานของท่านได้มากขึ้น ประวัติผู้แต่งควรเป็นเครื่องช่วย
ให้เข้าใจงานของนักประพันธ์ยิ่งขึ้น

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องยาวประมาณ 13 หน้า แบ่งออกเป็นบท ๆ รวมทั้งสิ้น
63 บท แต่ละบทแต่งด้วยโคลงสี่สุภาพตลอดเรื่อง

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้มีความยาวถึง 13 หน้า จัดว่าเป็นเรื่องที่มี

ขนาดยาว แต่เนื่องจากลักษณะการแต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ ซึ่งมีจำนวนคำในโคลงไม่มาก จึงทำให้อ่านได้สะดวก ไม่รู้สึกว่ายาวเกินไป เนื้อหาเป็นคำสอน และเป็นคติชีวิตที่เป็นสัจจะ แสดงธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ จึงไม่ดราม่า ไม่มีคำศัพท์ยาก นักเรียนจึงสามารถเข้าใจเรื่องได้ เนื้อเรื่องกล่าวถึงคนพาล คนฉลาด นักปราชญ์ ความรู้ ความเพียร ความจน ฯลฯ แต่เรื่องนี้ซ้ำกับที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้วในชั้น ม.ศ.2 ดังนั้นบทเรียนบางบทนักเรียนจึงต้องเรียนซ้ำอีก ซึ่งเป็นการไม่สมควร บทที่ซ้ำกันควรจะคัดออกไปเพื่อว่านักเรียนจะได้ไม่เบื่อหรือไม่ก็คัดเรื่องนี้ออกไป แล้วจัดเนื้อหาไปรวมกับบทเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : บทนี้มีคำอธิบายศัพท์เพียง 2 หน้า

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้มีเนื้อหายาว แต่มีคำอธิบายศัพท์น้อย ทั้งนี้เพราะศัพท์ในแต่ละบทไม่ยากเกินความรู้ของนักเรียนในชั้นนี้ และนักเรียนก็เคยเรียนเรื่องนี้มาแล้วครั้งหนึ่งในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ให้อย่างกว้าง ๆ เพียงข้อเดียว โดยกำหนดให้นักเรียนอ่านเรื่อง ได้รับความหมายของคำและถอดคำโคลงในเรื่องได้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้ผู้จัดทำแบบเรียนควรจัดกิจกรรมไว้ให้ผู้เรียนมากกว่านี้ เพราะกิจกรรมอาจจะจัดในรูปของการเติมคำ เติมความ ถามคำศัพท์ และตีความหมายของโคลงแต่ละบทได้ และยังอาจจะจัดกิจกรรมอื่น ๆ ได้อีก แต่ในแบบเรียนจัดกิจกรรมไว้ให้เพียงข้อเดียวเท่านั้น ซึ่งนับว่าน้อยไป ควรจัดกิจกรรมเพิ่มเติมไว้ให้อีกทั้งในด้านตีความและด้านฝึกฝนทักษะ จะได้ช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนเรื่องนี้มากขึ้น

บทสรุป

เรื่องนี้มีบางบทซ้ำกับแบบเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรคัดเรื่องนี้ออกไปจากแบบเรียนในชั้นนี้ เพื่อว่านักเรียนจะได้เรียนเรื่องใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำกับที่เคยเรียนมาแล้ว และนักเรียนจะได้รู้จักวรรณคดีไทยเรื่องอื่น ๆ เพิ่มขึ้นด้วย

เรื่องที่ 9 จดหมายจางวางหว่า

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องจดหมายจางวางหว่า อธิบายบทนำเรื่องยาวประมาณ 3 หน้าครึ่ง กล่าวถึงผู้แต่ง คือ พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ และที่มาของเรื่องจางวางหว่า โดยอธิบายเป็นความรู้พื้นฐานให้นักเรียนเข้าใจว่า จางวางนั้นเป็นตำแหน่งหัวหน้าข้าราชการของเจ้านายสมัยก่อน การที่ น.ม.ส.ได้แต่งเรื่องนี้ขึ้นก็เพื่อให้คนไทยในสมัยนั้น ได้ทราบชีวิตของนักเรียนเมืองอังกฤษ รวมทั้งค่านิยมของคนไทยเกี่ยวกับการศึกษา ตอนท้ายได้อธิบายถึงลักษณะเด่นของสำนวน น.ม.ส.

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : บทนำเรื่องของเรื่องนี้อธิบายความรู้ไว้ให้นักเรียนมากกว่าเรื่องอื่น เพราะนอกจากจะกล่าวถึงที่มาของเรื่องและผู้แต่งแล้ว ยังได้สอดแทรกอธิบายถึงเนื้อความบางตอนของเรื่องไว้ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นการดี ช่วยให้นักเรียนได้รู้เรื่องเพิ่มขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือ ตอนท้ายได้นำรายชื่อหนังสือไว้ให้นักเรียนที่สนใจเรื่องนี้ ไปหาอ่าน และค้นคว้าเพิ่มเติมอีกถึง 3 เล่ม

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้ไม่มีประวัติผู้แต่ง ต่อจากบทนำเรื่องก็เป็นเนื้อเรื่องเลย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การที่ผู้จัดทำแบบเรียนไม่ได้บอกประวัติผู้แต่งไว้ในเรื่องนี้คงเป็นเพราะท่านผู้พิมพ์เรื่องนี้ เป็นบุคคลคนเดียวกับที่แต่งเรื่องนี้ทานเวตาล ซึ่งนักเรียนได้เรียนเรื่องที่ทานแต่ง พร้อมทั้งประวัติของท่านมาแล้วในเรื่องก่อน พอมาถึงเรื่องนี้ผู้จัดทำแบบเรียน จึงไม่ได้กล่าวถึงประวัติของท่านไว้ซ้ำอีก หากว่านักเรียนสนใจก็สามารถพลิกไปดูประวัติของท่านได้ในเรื่องนี้ทานเวตาล ซึ่งมีประวัติของท่านไว้ค่อนข้างละเอียดอยู่แล้ว และได้กล่าวถึงเรื่อง จดหมายจางวางหว่าของท่านด้วย แต่ไม่ควรกล่าวชี้แจงไว้ข้างต้นว่า ควรอ่านประวัติจากเรื่องใด

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวย่อแก้วยาวประมาณ 10 หน้า เขียนเป็น

จดหมาย เป็นฉบับที่ 2 ที่จ้างวางห่อเขียนถึงนายสนธิ บุตรชายที่ศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ เมื่อเห็นว่าบุตรชายใช้เงินฟุ่มเฟือย เนื้อความในจดหมายสรุปได้ว่า จ้างวางห่อสั่งสอนให้บุตรชายตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อจะได้กลับไปช่วยคนทำงาน ห้ามใช้เงินสุรุ่ยสุรายโดยไม่จำเป็น การคบเพื่อนต้องดูให้ดี หักนิสัยให้เป็นตัวของตัวเอง สอนถึงการงานรวมทั้งประพฤตินในระหว่างที่อยู่อังกฤษ

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เนื้อเรื่องชวนอ่านและติดตามการแก้ไขร่างกาย ๆ ไม่มีคำศัพท์ยาก ในเรื่องมีข้อคิดเชิงเตือนแนะนำและสอนไว้หลายตอน จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะคงไว้ในหนังสือแบบเรียนให้นักเรียนได้เรียนต่อไป แม้เรื่องนี้จะมีความยาว แต่ก็มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับสภาพทั่วไปของชีวิตนักเรียนในชั้นนี้ เพราะนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นี้ โดยทั่วไปจะศึกษาในชั้นเตรียมอุดมศึกษา ดังนั้นเรื่องนี้จะเป็นอย่างดีให้นักเรียนได้ใช้เป็นแนวเทียบพิจารณาและตกลงใจเกี่ยวกับตนเอง แม้ส่วนที่ใช้นในเรื่องจะเป็นส่วนที่ค้างสมัย ไม่เหมือนที่ใช้นอยู่ในปัจจุบัน มีโวหาร เปรียบเทียบและมีคำภาษาอังกฤษแทรกอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่จัดว่าเป็นเรื่องยากเกินความสามารถของนักเรียนในชั้นนี้จะเข้าใจได้

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายศัพท์ และคำภาษาอังกฤษที่มีอยู่ในเรื่องไว้ยาว 4 หน้า สำหรับคำภาษาอังกฤษ ได้เทียบไว้ให้นักเรียนเห็นถึงตัวสะกดในภาษาอังกฤษด้วย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : การที่ยกเอาคำศัพท์ยาก โดยเฉพาะคำภาษาอังกฤษที่มีอยู่ในเรื่องมาอธิบายนั้นเป็นการดี เพราะนักเรียนจะได้เห็น รูปศัพท์ที่ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ รวมทั้งคำแปลศัพท์นั้น ๆ ด้วย ซึ่งนอกจากจะทำให้เข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้นแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนคุ้นเคยในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นด้วย แต่สิ่งที่ควรแก้ไข คือ ส่วนและโวหารเปรียบเทียบในเรื่องนั้นบางส่วนควรยกมาอธิบายไว้ด้วย เช่น ในชั้นภักตพรหมของบริษัท อันเป็นตำแหน่งที่ชาอยู่นี้ เขากรุงโรมต้องทำคามชาวโรมัน ยุโรปเป็นตำบลสำหรับทดลองนิสัยเด็กได้ ถึงเขาจะมีสักรอยเท้าจรดทะเลเมืองไทยๆ เหล่านี้เป็นคน ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนจะได้เข้าใจส่วนและไม่ตีความผิดพลาด

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้นักเรียนเป็นข้อใหญ่ ๆ รวม 8 ข้อ ควบกัน ในแต่ละข้อบางข้อยังมีข้อย่อยแบ่งออกไปอีก กิจกรรมทั้งหมดยาวประมาณ 2 หน้า

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : กิจกรรมของเรื่องนี้ส่วนมากต้องการให้นักเรียนทำเป็นแบบฝึกหัดลงในสมุดมากกว่าที่จะให้นักเรียนคอยคุยปากเปล่า ซึ่งฝึกกับเรื่องในแบบเรียนอื่น ๆ ที่นักเรียนเคยทำกิจกรรมมา คงจะเห็นได้จากกิจกรรมแต่ละข้อ ดังนี้

กิจกรรมข้อ 1 ให้นักเรียนจับใจความของเรื่องในแต่ละย่อหน้า ว่ามีใจความสำคัญอะไรบ้าง ตอนท้ายของคำสั่งโดยยกตัวอย่างไว้ให้นักเรียนดูด้วย จึงนับว่าคำสั่งของกิจกรรมข้อนี้ดี ช่วยอธิบายวิธีทำอย่างกระจ่างชัดให้นักเรียนเข้าใจ และสามารถทำตามได้ งานที่ให้นักเรียนทำในกิจกรรมข้อนี้ค่อนข้างยาว เพราะเรื่องนี้มีย่อหน้าทั้งหมดถึง 22 ครั้ง นักเรียนจะต้องจับใจความสำคัญของเรื่องทุกย่อหน้า แต่ก็ช่วยให้นักเรียนจับใจความสำคัญของเรื่องและตีความในเรื่องโดยตลอดได้ กิจกรรมข้อนี้จึงนับว่าช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องให้กับนักเรียนได้ดี

กิจกรรมข้อ 2 ให้นักเรียนอ่านเรื่องอย่างละเอียด ให้เห็นว่าผู้แต่งได้นำเรื่องราวอะไรที่เกี่ยวกับความเป็นไปของกรุงเทพฯ ในสมัยนั้นมาเขียนบ้าง (กิจกรรมข้อนี้นับว่าสามารถขยายความรู้ของนักเรียนให้กว้างออกไปอีกมาก) เข้าใจว่าเป็นการฝึกฝนการอ่านอย่างพยายามเก็บรายละเอียด แต่มิผลพลอยได้ทำให้นักเรียนจะได้เข้าใจสังคมของเมืองไทยขณะนั้น และอาจจะนำมาเปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบัน เพื่อดูความคล้ายคลึงและความแตกต่างของสังคมเมืองไทยทั้งสองสมัยได้ กิจกรรมข้อนี้ครูสามารถจะนำมาดัดแปลงให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ ได้อีกหลายประเภท เช่น จักรการโต้วาทีเรื่อง "กรุงเทพฯ ๓ สมัยก่อนดีกว่าสมัยปัจจุบัน" (ในแง่วัตถุและจิตใจ) หรืออาจจะให้นักเรียนแข่งขันกันค้นหาชนบทกรรมนิยมประเพณีของคนไทยในสมัยนั้น ว่าคนนิยมทำอะไรกันบ้าง หรืออาจจะดูความแตกต่างของมาตราเงินที่คนสมัยก่อนใช้กับมาตราเงินที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องและเพิ่มพูนความรู้รอบตัวขึ้นมาก

กิจกรรมข้อ 3 ผู้จัดทำแบบเรียนกำหนดโวหารเปรียบเทียบมาให้ 5 โวหาร ให้นักเรียนอธิบายความหมายแล้วคว้าวาทะนั้น ๆ เปรียบเทียบอะไรกับอะไร โดยยกตัวอย่าง

มาให้ให้นักเรียนดู 1 โวหารก้วย กิจกรรมข้อนี้จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความคึกของนักเรียนได้ เป็นอย่างดี เพราะนักเรียนจะต้องเข้าใจโวหารนั้น ๆ จึงจะอธิบายได้ เท่ากับเป็นการเสริมสร้างทักษะให้กับนักเรียนอย่างดีทีเดียว

กิจกรรมข้อ 4 ให้นักเรียนอธิบายความหมายของข้อความที่กำหนดมาให้ 3 ข้อ กิจกรรมข้อนี้ผู้จัดทำแบบเรียนมีใ้กำหนดคำสั่งให้นักเรียนอย่างแน่ชัด เพียงแต่บอกว่ให้อธิบายความต่อไปนี้ โดยมีใ้กำหนดว่ให้อธิบายสั้น ๆ พอใ้ความ หรือจะให้อธิบายอย่างยาวชนิดเรียงความ ทั้งนี้ก็ต้งอยู่ที่ครูผู้สอนอีก ในการที่จะเป็นผู้กำหนดใ้นักเรียนทำกิจกรรมข้อนี้ เพราะกิจกรรมข้อนี้สามารถทำใ้ได้ทั้ง 2 อย่าง ดังนั้นในการจัดทำแบบเรียนวรรณคดีไทยครั้งต่อไป จึงควรกำหนดลงไปใ้ชัดเจนว่ต้องการใ้นักเรียนทำอะไรและทำอย่างไร

กิจกรรมข้อ 5 ใ้สรุปคำสอนของจางวางหว่าที่เขียนจดหมายไปสอนนายสนธิวามีอะไรบ้าง กิจกรรมข้อนี้บอกอย่างละเอียดชัดเจนลงไปเลยว่ใ้สรุป ดังนั้นนักเรียนจะเข้าใจใ้ดีทันทีว่กิจกรรมกำหนดใ้ทำอะไร ซึ่งในการตอบนักเรียนอาจจะแยกคำตอบมาสรุปเป็นข้อ ๆ ใ้เห็นอย่างชัดเจนก็ใ้ กิจกรรมข้อนี้จะช่วยสรุปความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ใ้โดยตลอด

กิจกรรมข้อ 6 ใ้นักเรียนยกข้อความที่ตนชอบมาอธิบาย 1 ตอน ว่าชอบเพราะข้อความตอนนั้นคืออย่างไร กิจกรรมข้อนี้จะช่วยทาง้านความจำของนักเรียน ใ้จำจำเนื้อเรื่องใ้เรียนไปแล้วใ้ เพราะนักเรียนต้งเข้าใจว่ความตอนที่ตนชอบเป็นอย่างไร ตอนใ้ และเหตุผลที่ชอบนั้นคืออย่างไร นักเรียนจะจำเรื่องใ้เรียนใ้ดี จึงจะอธิบายเหตุผลใ้ดี

กิจกรรมข้อ 7 ใ้นักเรียนอธิบายเหตุผล การที่ผู้แต่งใ้ใช้คำภาษาอังกฤษเขียนแทรกมาในเรื่องนี้ นักเรียนเข้าใจว่อย่างไร กิจกรรมข้อนี้จะช่วยใ้ให้นักเรียนรู้จักการตีความโดยเฉพาะความหมายของคำในภาษาอังกฤษที่พบในเรื่องกิจกรรมข้อนี้ใ้ ในแง่ที่ว่นักเรียนจะใ้ใช้ความคิดของตนเองพิจารณาเหตุผล และมองสะท้อนไปถึงสังคมไทยในสมัยนั้น ว่เรามีความเป็นอยู่กันอย่างไร และผู้แต่งต้องการสอนอะไร จึงนำคำภาษาอังกฤษเข้ามาแทรกในท้องเรื่อง

กิจกรรมข้อ 8 ใ้นักเรียนพิจารณาความคนหนุ่มที่ตีความคิของผู้แต่งคิ น.ม.ส.นั้น ต้งมีคุณสมบัติอย่างไร กิจกรรมข้อนี้จะช่วยใ้ให้นักเรียนเห็นแบบอย่าง และแนวทางในการที่ตนจะเป็นคนหนุ่มคนสาวที่ตีคิไปในอนาคต ทั้งยังจะรู้จักคิคิคุณค่าสมบัติคิาง ๆ เป็นว่อย่างไร

จึงเรียกว่าดี นักเรียนจะเกิดความคิดอันกว้างขวางขึ้น และมองเห็นภาพคนหนุ่มที่ดีในสมัยนั้น หรือแม้ในสมัยนี้ได้

สิ่งที่ควรแก้ไขและเพิ่มเติมสำหรับกิจกรรม คือ เรื่องนี้สามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำได้มากมาย เพราะเนื้อเรื่องยาว และมีเนื้อเรื่องที่เป็นประโยชน์อยู่หลายตอน ในคราวจัดพิมพ์เรื่องนี้ต่อไป จึงควรเพิ่มกิจกรรมแบบต่าง ๆ ให้มากขึ้น อาจจะเป็นการเติมคำ ทอบคำถาม หรือจะเป็นแบบชี้ถูกชี้ผิด จับคู่บ้างก็ได้ จะได้ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น หรืออาจจัดกิจกรรมให้ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนสมมุติตนเองเป็นนายสนธิ ผู้บุตร เขียนจดหมายตอบบิดากลับไปบ้างก็อาจทำได้ (เช่นให้ตอบตามใจชอบ)

บทสรุป

เรื่องนี้จัดได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สนุกสนานด้วยเนื้อเรื่องการใช้ความคิดและอารมณ์แทรกในลีลาการเขียนของ น.ม.ส. นักเรียนจะชอบเรียนเรื่องนี้เพราะมีตัวละคร เนื้อเรื่องสนุกและนายสนธิซึ่งเป็นตัวละครในเรื่อง ก็มีอายุใกล้เคียงกับนักเรียนในชั้นนี้ ดังนั้นจึงควรที่จะคงเรื่องนี้ไว้ในแบบเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนต่อไป นักเรียนจะได้รับคติสอนใจและแนวทางในการดำเนินชีวิต นับตั้งแต่การศึกษา การประพฤติตน การคบเพื่อน ตลอดจนการทำงาน จึงนับว่าเรื่องนี้น่าสนใจและให้เนื้อหาสาระแก่นักเรียนมาก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 10 นิราศพระบาท

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายบทนำเรื่องไว้อย่างยาวประมาณ 2 หน้า กล่าวถึงเนื้อเรื่องตอนต้น ที่มาของเรื่องรวมทั้งกล่าวถึงเหตุที่ผู้แต่ง คือ สุนทรภู่ ได้มีโอกาสแต่งเรื่องนี้ขึ้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงพระพุทธรบาท ซึ่งเป็นที่มาของชื่อนิราศเรื่องนี้ ว่าตั้งอยู่ที่จังหวัดสระบุรี การเดินทางไปทางเรือ ตอนท้ายกล่าวถึงคุณค่าของนิราศเรื่องนี้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้อธิบายบทนำเรื่องไว้ดี นักเรียนจะทราบเรื่องราวของเรื่องนี้ พอเป็นความรู้พื้นฐานได้เป็นอย่างดี ก่อนที่จะรู้จักผู้แต่งและเรียบเนื้อเรื่อง เพราะเรื่องนี้กล่าวถึงชื่อเรื่อง ผู้แต่ง และสาเหตุของการแต่งไว้อย่างครบถ้วน ตอนท้ายยังได้กล่าวถึงความดีของเรื่องที่ยกมาเป็นแบบเรียนไว้ให้นักเรียนทราบด้วย

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่ง คือ สุนทรภู่ ไว้อย่างยาวประมาณ 2 หน้า ครึ่ง กล่าวไว้อย่างละเอียดเกี่ยวกับสถานที่เกิด, บิดามารดา, การศึกษา, การเข้ารับราชการ ตลอดจนตอนตกยาก และถึงแก่กรรม ตอนท้ายกล่าวถึงผลงานที่ดีเด่นของท่านสุนทรภู่ รวมทั้งนิราศพระบาทเรื่องนี้ด้วย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่งได้ค่อนข้างละเอียด เมื่อเทียบกับเรื่องอื่น ๆ ในการเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3 นี้ นักเรียนได้ทราบประวัติ รวมทั้งผลงานของสุนทรภู่ อย่างกว้างขวาง

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้ยาวประมาณ 23 หน้า แต่งเป็นกลอนสุภาพตลอดเรื่อง เนื้อเรื่องกล่าวถึงพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ เสด็จไปนมัสการพระพุทธรบาทที่จังหวัดสระบุรี สุนทรภู่ตามเสด็จไปในครั้งนี้ ในฐานะเป็นมหาดเล็กผู้หนึ่ง ได้เขียนนิราศแสดงความอาลัยในการที่จะต้องจากนางจันทร์รายาไป บรรยายการเดินทางว่าไปทางเรือ ถึงที่ใดก็เขียนพรรณนาความตลอดทาง ตั้งแต่เดินทางไปจนถึงกลับจากพระพุทธรบาท

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้มีลักษณะของนิราศอย่างครบถ้วน การแต่งเป็นบทบรรยายและบทพรรณนาที่ไพเราะ ความแจ่มแจ้งทำให้เข้าใจเรื่องชัดเจน เป็นการแต่งด้วยกลอนสุภาพที่ง่าย ไม่มีศัพท์ยาก และนักเรียนเคยพบเห็นและเคยได้เรียนคำประพันธ์ชนิดนี้มาแล้วหลายเรื่อง จากวรรณคดีในชั้นต้น ๆ แม้เรื่องนี้จะยาวแต่ก็ไม่น่าจะให้นักเรียนเบื่อได้ ด้วยเหตุที่ว่าเรื่องนี้แต่งเป็นคำกลอน นักเรียนมีโอกาสฝึกการอ่านทำนองเสนาะได้ เพราะมีคำรับสัมผัสทั้งชนิดสัมผัสอักษรและสัมผัสสระ ช่วยให้อ่านออกเสียงได้ไพเราะ เนื้อเรื่องไม่ยากเกินความรู้ของนักเรียนในชั้นนี้ จึงสมควรจะคงไว้ให้นักเรียนได้เรียนต่อไป

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายคำศัพท์ไว้ยาว 8 หน้า คำศัพท์ของเรื่องนั้นนอกจากจะบอกความหมายแล้ว ศัพท์บางคำยังได้ออกคำอ่าน อธิบายความหมายทั่วไป และความหมายที่ใช้ในเรื่องนี้ รวมทั้งบอกถึงที่มาและลักษณะของคำนั้น ๆ ด้วย ว่าเป็นคำชนิดใด เช่น คเชนทร์ กองช่าง (คเชนทร์ = คช + อินทร์) เป็นต้น

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้มีศัพท์ยากอยู่มาก ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องร้อยกรอง และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ดังนั้นจึงมีคำที่เป็นราชาศัพท์ปนอยู่มาก แต่ในคำอธิบายศัพท์ก็ได้ยกคำศัพท์ยากที่นักเรียนควรรู้อธิบายไว้มากมาย นอกจากนี้ยังมีรูปภาพประกอบให้เห็นจริงอยู่หลายภาพ ซึ่งนับได้ว่า คำอธิบายศัพท์ของเรื่องนี้ ได้อธิบายศัพท์ยากที่อยู่ในเรื่องได้เกือบสมบูรณ์ทุกคำ แม้บางคำนักเรียนจะได้เคยเห็นและเรียนมาแล้วจากวรรณคดีในชั้นต้นก็ยังนำมาอธิบายไว้ให้อีก เพื่อไม่ให้นักเรียนลืม จึงนับว่าเป็นการดี นอกจากนี้คำศัพท์แต่ละคำยังอธิบายที่มาของคำ ความหมายที่ใช้ในเรื่อง ตลอดจนยกคำอ่านไว้ให้ด้วย เรื่องนี้มีศัพท์มาก ดังนั้น นักเรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ให้นักเรียน 9 ข้อใหญ่ แต่ละข้อยังมีคำอธิบาย ตลอดจนการยกตัวอย่างแบ่งเป็นช้อย่อย ๆ ออกไปอีก กิจกรรมทั้งหมดยาวประมาณ 5 หน้า จัดได้ว่าเป็นเรื่องเดียวที่มีกิจกรรมยาวที่สุด เมื่อเทียบกับเรื่องทั้งหมดในแบบเรียนเล่มนี้

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้นานกว่าเรื่องอื่น แต่ละข้อยังมีคำอธิบายตลอดจนตัวอย่าง นอกจากนี้กิจกรรมทุกข้อในตอนนี้ยังจัดให้มีการฝึกทักษะการเขียนให้กับนักเรียนต่อเนื่องกันอีกด้วย ดังจะเห็นได้จาก

กิจกรรมข้อ 1 ให้นักเรียนหาคำสัมผัสสระมาอย่างละ 5 คำ โดยผู้จัดทำแบบเรียนจัดคำมาให้ 20 คำ กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักคำที่มีเสียงคล้องจองกันมากขึ้น และมีประโยชน์สัมพันธ์กับการเรียนของนักเรียนในวิชาหลักภาษาด้วย

กิจกรรมข้อ 2 กิจกรรมข้อนี้คล้ายกับกิจกรรมข้อ 1 แต่เป็นการให้นักเรียนหาคำสัมผัสอักษรซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักคำมากขึ้น และเข้าใจลักษณะกลอนดียิ่งขึ้น แต่ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมนี้ง่ายเกินไป กิจกรรมที่ง่าย ๆ เช่นนี้ไม่ท้าทายความสามารถของนักเรียน นักเรียนอาจจะเบื่อไม่อยากทำก็ได้

กิจกรรมข้อ 3 ให้นักเรียนแต่งกลอนแปดมาคนละบท ให้มีข้อความเป็นคติสอนใจ กิจกรรมข้อนี้ดี เพราะการให้นักเรียนฝึกหัดแต่งกลอนด้วยตนเอง เป็นการเน้นให้นักเรียนได้มีการแสดงออก ควรให้มีโอกาสเลือกหัวข้อได้เองอย่างกว้างขวางกวาดคติสอนใจ กิจกรรมข้อนี้ผู้จัดทำแบบเรียนได้อธิบายถึงลักษณะของกลอนสุภาพ แฉฉิ่ง และชื่อวรรคต่าง ๆ ตลอดจนสัมผัสในแต่ละวรรคอย่างละเอียด นับว่าได้อธิบายให้นักเรียนเข้าใจวิธีการแต่งได้ดี นักเรียนได้ศึกษาทฤษฎีการแต่งแล้ว ก็สมควรให้มีการฝึกหัดแต่งเป็นภาคปฏิบัติด้วย

กิจกรรมข้อ 4 ผู้จัดทำแบบเรียนได้กำหนดกลอนตัวอย่างมาให้ 2 แบบ ๆ ละ 1 วรรค แล้วให้นักเรียนสังเกตว่า กลอนวรรคนั้นมีสัมผัสอย่างไร แล้วจึงให้นักเรียนเขียนกลอนเช่นนี้มาคนละวรรค ผู้วิจัยเห็นว่าผู้จัดทำแบบเรียนได้อธิบายได้อธิบายการแต่ง ตลอดจนสัมผัสต่าง ๆ มาแล้วเป็นอย่างดีในกิจกรรมข้อ 3 การที่จะให้นักเรียนแต่งเลียนแบบวรรคตัวอย่างที่กำหนดมาให้คนละ ๑ วรรคจึงน้อยไป เพราะมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจมาแล้ว ควรให้นักเรียนฝึกหัดทำให้มากขึ้น ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียนในชั้นนี้

กิจกรรมข้อ 5 ผู้จัดทำแบบเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในตอนนี้ไว้อย่างต่อเนื่องกัน เริ่มจากกิจกรรมข้อ 1 - 2 ให้นักเรียนรู้จักสัมผัสสระ สัมผัสอักษร กิจกรรมข้อ 3 ให้นักเรียนรู้จักการแต่งกลอนสุภาพ กิจกรรมข้อ 4 ให้นักเรียนแต่งกลอนโดยมีสัมผัสนอกและสัมผัสในในกิจกรรมข้อ 5 นี้ ก็ได้กำหนดให้นักเรียนลองแต่งนิราศ 1 เรื่อง ให้มีความยาว 20 คำกลอน กิจกรรมในข้อต้น ๆ เป็นการปูพื้นฐานการแต่งนิราศมาให้ นักเรียนบ้างแล้ว

เป็นอย่างดี นักเรียนจึงสามารถแต่งนิราศได้สะดวกขึ้น นับว่าผู้จัดทำแบบเรียนได้จัดแบบฝึกหัดที่ทวีความยากง่ายขึ้นโดยลำดับ เป็นการเสริมทักษะให้นักเรียนทีละขั้น เริ่มจากง่ายไปหายาก ซึ่งได้ปลูกฝังทักษะที่จำเป็นและ เน้นทักษะนั้นให้แน่นแฟ้นขึ้น เพื่อจะได้นำทักษะนั้นไปใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งยังส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

กิจกรรมข้อ 6 ให้นักเรียนลำดับสถานที่ตามทางที่สุนทรภู่ผ่านไป แล้วพูดถึงสถานที่เหล่านั้นมาพอเท่าที่นักเรียนมีความรู้ กิจกรรมข้อนี้คือการที่จะช่วยฝึกฝนความสามารถของการอ่านเรื่องอย่างละเอียดให้นักเรียน ให้อ่านเรื่องแล้วจับใจความสำคัญของกวีในด้านเป็นคนถนัด และช่างสังเกต การเดินทางของสุนทรภู่นั้นผ่านสถานที่ต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นกิจกรรมข้อนี้จะช่วยส่งเสริมทักษะการพูดทางอ้อมให้กับนักเรียนทั้งสิ้น ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างทั่วถึง

กิจกรรมข้อ 7 กำหนดให้นักเรียนพูดถึงกวีที่ศรัทธาของสุนทรภู่ ตามที่สุนทรภู่ได้แสดงไว้ในเรื่อง 3 ตอน คือ เมื่อไปถึงสามเสน อโยธยา และเขาคอก การที่ผู้จัดทำแบบเรียนได้อธิบายเรื่องกวีที่ศรัทธาไว้ให้นักเรียนนี้ นับว่าเป็นความรู้ใหม่ของนักเรียนในชั้นนี้ เพราะนักเรียนจะจดจำไปใช้ได้มีโอกาสต่อไป และสามารถอธิบายกวีที่ศรัทธาของกวีคนอื่น ๆ ได้

กิจกรรมข้อ 8 ให้นักเรียนจำตอนที่ชอบมาอธิบายสัก 8 คำกลอน และให้อธิบายว่าเหตุใดจึงชอบกลอนนั้น เป็นการส่งเสริมให้เกิดความสามารถในเชิงวิเคราะห์ และทำให้เกิดการวิจารณ์อย่างมีหลักการถึงข้อดีต่าง ๆ นั้นได้

กิจกรรมข้อ 9 ให้นักเรียนไปค้นคว้าประวัติของพระพุทธรูปว่าใคร เป็นคนพบ เหตุที่พระมหากษัตริย์เสด็จไปนมัสการพระพุทธรูป และพระพุทธรูปในปัจจุบันนี้ กิจกรรมข้อนี้ผู้จัดทำแบบเรียนได้เขียนขอแนะนำไว้ให้ครูผู้สอนในตอนท้ายควรวางให้แบ่งนักเรียนออกเป็นหมู่ไปช่วยกันศึกษา แล้วนำมาอ่านในห้องเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมข้อเดียวที่ผู้จัดทำแบบเรียนได้เขียนขอเสนอแนะไว้ให้ครู กิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนรู้จักการค้นคว้าจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม และรู้จักเรียบเรียงเขียนเป็นรายงาน อันเป็นวิธีการศึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

บทสรุป

เรื่องนี้สมควรที่จะให้นักเรียนได้เรียนต่อไปในชั้นนี้ เพราะมีคุณสมบัติของกลอน

นิราศที่สี่ สมบูรณ์ทั้งในค่านกระบวนกลอนและเนื้อเรื่อง ทั้งยังให้โอกาสนักเรียนได้ศึกษาและ
ทำแบบฝึกหัดใจหายแง หลายมุม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 11 ประวัติอาจารย์

บทนำเรื่อง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายบทนำเรื่องไว้ยาวประมาณ 2 หน้า กล่าวถึงชื่อเรื่อง ผู้แต่งและลักษณะการแต่งของเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความสำคัญของเรื่องนี้ด้วย

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : บทนำเรื่องของเรื่องนี้ อธิบายที่มาของเรื่องไว้ชัดเจน รวมทั้งอธิบายความสำคัญของเรื่องไว้ด้วย นับเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องและที่มาของเรื่องในเบื้องต้น

ประวัติผู้แต่ง

วิเคราะห์ : เรื่องนี้อธิบายประวัติผู้แต่งไว้ยาวประมาณ 1 หน้าครึ่ง กล่าวถึงพระประวัติของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพอย่างย่อ ๆ ตั้งแต่ประสูติ รับราชการ จนกระทั่งสิ้นพระชนม์

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้อธิบายพระประวัติของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมยาดำรงราชานุภาพ เอาไว้น้อยไป เพราะท่านทรงได้รับความยกย่องว่าเป็นพระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย ทรงเป็นบุคคลสำคัญในทางวรรณกรรม แต่การแนะนำพระประวัติ ๆ ให้นักเรียน ในชั้นนี้ ได้รู้จักน้อยเกินไป โดยที่จริงแล้วผลงานด้านกวีรคนควาทางประวัติศาสตร์และวรรณคดีของพระองค์ท่านมีมาก สมควรให้ผู้ศึกษาได้ทราบไว้

เนื้อเรื่อง

วิเคราะห์ : เนื้อเรื่องยาวประมาณ 38 หน้า กล่าวถึงประวัติของพระยาพฤชาธิบดี ศรีสัตยนาถนุการ (อนัน โทณดวรวรณะ) อย่างละเอียดตลอดเรื่อง ตั้งแต่ท่านเกิดจนกระทั่งถึงอนิจกรรม เรื่องราวของท่านส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เนื้อเรื่องของเรื่องนี้มีเนื้อหาสาระเป็นวิชาการ หรือ ตำราค่านธรรมะ แม้จะมีบางตอนที่แทรกอารมณ์ขันไว้บ้างก็ตาม แต่ก็ไม่ทำให้บรรยากาศของเรื่องคลายความเข้มข้นในฐานะสารคดีลงได้ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพระและศาสนา มีคำศัพท์บาลีแทรกอยู่ทั่วไป เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ยาก เพราะ

เป็นความคิดขนาดยาว ไม่ค่อยมีการย่อหน้า และกล่าวถึงชื่อ, ตำแหน่งทางศาสนา แทรกอยู่ตลอดทั้งเรื่อง คำศัพท์ที่ใช้ก็เป็นศัพท์ทางศาสนา บทบรรยายยาวและ เหตุการณ์ราวเรียง ทำให้บัง เกิดความรู้สึกว่า เนื้อเรื่องแห้งแล้ง ทั้งส่วนวนที่ไต่ค้ำกับสมัยปัจจุบัน ทำให้เรื่องนี้ เข้าใจยากยิ่งขึ้น ไม่เหมาะกะกับลักษณะและจิตใจของผู้เรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยจึง เห็นสมควรที่จะตัด เรื่องนี้ออกจากหนังสือแบบเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ ตลอดจนให้ สอดคล้องกับลักษณะ สังคมปัจจุบันอีกด้วย

คำอธิบายศัพท์

วิเคราะห์ : เรื่องนี้มีคำอธิบายศัพท์ยาวประมาณ 14 หน้า ศัพท์ที่ยกมาอธิบาย ส่วนใหญ่เป็นศัพท์ที่ใช้ในพุทธศาสนา เกี่ยวข้องกับทางสงฆ์ ศัพท์บางคำนอกจากบอกความหมาย แล้ว ยังอธิบายคำอ่านไว้ให้ทราบด้วย และบางคำก็มีภาพประกอบคำอธิบายไปพร้อมกัน

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้นอกจากจะมีเนื้อเรื่องยาวที่สุดในแบบเรียนแล้ว คำอธิบายศัพท์ในเล่มนี้ก็ยิ่งยาวที่สุดกว่าเล่มอื่นอีกเช่นกัน ด้วยเหตุที่ว่าเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับทาง ศาสนา จึงมีศัพท์ทางสงฆ์เข้ามาปนอยู่มากมาย คำศัพท์พวกนี้นักเรียนไม่ค่อยมีความเคยชิน โดยเฉพาะนักเรียนหญิง ผู้จัดทำแบบเรียนจึงต้องยกคำต่าง ๆ ที่เห็นว่ายากมาอธิบาย จึงทำ ให้เรื่องนี้มีคำอธิบายยาวกว่าเรื่องอื่น และศัพท์มากกว่าเรื่องอื่นด้วย นอกจากนี้ศัพท์บางคำ ยังอธิบายความหมายไว้อีก เช่น พระกรรมวาจาจารย์, พระครูใบฎีกา, ธรรมยุติกนิคม, โกรธิต เป็นต้น

กิจกรรม

วิเคราะห์ : เรื่องนี้จัดกิจกรรมไว้ให้ยาวประมาณ 2 หน้า แบ่งออกเป็น 4 ข้อใหญ่ ๆ แต่ละข้อมีข้อย่อย ๆ ลงไปอีก

ความคิดเห็นของผู้วิจัย : เรื่องนี้ผู้จัดทำแบบเรียนได้จัดกิจกรรมไว้ให้นักเรียนหนัก ไปทางด้านการคนความมากกว่าการทดสอบความรู้ความเข้าใจ ดังจะเห็นได้จากกิจกรรม ดังนี้ คือ

กิจกรรมข้อ ก. ให้นักเรียนตอบคำถาม ในข้อนี้มีข้อย่อยแบ่งอีก 3 ข้อ

ข้อ 1 เป็นการถามความเข้าใจในเนื้อเรื่องอย่างสั้น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอย่างแท้จริง กิจกรรมข้อนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องดีขึ้น และสามารถตอบคำถามได้อย่างมีเหตุผล

ข้อ 2 ให้เขียนเรื่องวิธีดาสึกขาบทตามที่ปรากฏในเรื่อง กิจกรรมข้อนี้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนชายมากกว่าเด็กนักเรียนหญิง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ควรดูความเหมาะสมของนักเรียนส่วนใหญ่ด้วย เพราะแบบเรียนเป็นหนังสือที่บังคับให้นักเรียนใช้ทั่วประเทศ

ข้อ 3 ให้เขียนคุณสมบัติของพระยาพุกกาธิบดี กิจกรรมข้อนี้จะช่วยขยายความรู้ของนักเรียนได้มาก เพราะถาอ่านเรื่องเข้าใจ นักเรียนก็สามารถจะใช้วิจารณ์คุณภาพของตนเอง พิจารณาคุณสมบัติของพระยาพุกกาธิบดีได้

กิจกรรมข้อ ข. ถามความเข้าใจในเรื่องภาษา แบ่งออกเป็น 2 ข้อย่อย คือ

ข้อ 1 ให้นักเรียนอธิบายความหมายของคำ โดยผู้จัดทำแบบเรียนกำหนดคำที่เกี่ยวข้องของกับภาษาที่ใช้สำหรับวัดมาให้ 17 คำ กิจกรรมข้อนี้เป็นแบบฝึกหัดที่จะช่วยเน้นความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องที่เรียนมาให้แก่นักเรียนได้ ทั้งยังช่วยสร้างจินตนาการ ตลอดจนการนำคำต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีก เพราะถานักเรียนเข้าใจคำต่าง ๆ เหล่านี้ นักเรียนก็จะอธิบายความหมายได้

ข้อ 2 ให้นักเรียนอธิบายความหมายที่ว่า "ศาสนาไม่อยู่ที่อิฐปูน" กิจกรรมข้อนี้ครูอาจให้นักเรียนคิดแล้วตอบด้วยปากเปล่า หรือจะให้เขียนเป็นเรียงความก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมในขณะที่สอน ซึ่งกิจกรรมข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนตีความจากเรื่องที่เรียนได้

กิจกรรมข้อ ค. เป็นการวิจัยและค้นคว้า แบ่งออกเป็น 2 ข้อย่อย

ข้อ 1 ให้ทำบัญชีชื่อคนและสถานที่ที่ปรากฏในเรื่อง แล้วบอกเรื่องย่อของคนและสถานที่นั้น ๆ กิจกรรมข้อนี้แม้จะช่วยเน้นความเข้าใจเรื่อง ก็ค่อนข้างละเอียดเกินไป เพราะเรื่องนี้มีชื่อคนและสถานที่มากมาย สำหรับชื่อนั้นมีประมาณ 50 ชื่อ และชื่อสถานที่ประมาณ 30 แห่ง ดังนั้น จึงควรให้นักเรียนค้นคว้าเรื่องนั้นนอกเวลาเรียน จึงจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน

ข้อ 2 ให้บอกคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นเจ้าอาวาส กิจกรรมข้อนี้ที่ นักเรียนจะเข้าใจ

เรื่องก็ขึ้น เพราะต้องไปค้นคว้าจากเนื้อเรื่องทั้งหมดเสียก่อน แล้วจึงจะมาสรุปเป็นคำตอบได้ เท่ากับเป็นการทบทวนความเข้าใจเรื่องได้อีกครั้งหนึ่ง กิจกรรมข้อนี้จึงเน้นให้เห็นโน้ตทัศน์ (concept) ของเรื่อง

กิจกรรมข้อ ง. ให้นักเรียนจัดทัศนศึกษาไปศึกษานอกห้องเรียน โดยผู้จัดทำแบบเรียน กำหนดให้ไปชมวัดราชประดิษฐ์, หอสมุดคำรุงราชานุภาพ, วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ, วัดชุมพลนิกายาราม และพระราชวังบางปะอิน แล้วให้นักเรียนบันทึกการเดินทาง รวมทั้งเขียนเรียงความเรื่องเที่ยวบางปะอินกับเรื่องเที่ยววัดชุมพลนิกายารามด้วย กิจกรรมข้อนี้คือผู้จัดทำแบบเรียนได้เสนอแนะ ไว้ให้นักเรียนที่สามารถจะไปทัศนศึกษาได้ทำ เพราะการที่นักเรียนได้ออกไปทัศนศึกษา ซึ่งควรจะทำในวันหยุดเรียน นักเรียนจะได้พบของจริง จะช่วยให้เข้าใจเรื่องและจดจำเหตุการณ์ของเรื่องได้นานกว่าที่จะเรียนเฉพาะในหนังสือแบบเรียน โดยเฉพาะเรื่องนี้ ถ้านักเรียนได้ไปศึกษาหาความรู้ที่วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ นักเรียนจะเข้าใจเรื่องตลอดจนความเป็นไปในท้องเรื่องได้ก็ขึ้น ซึ่งมีส่วนสร้างทัศนคติ และจินตนาการให้กับนักเรียนได้มาก

บทสรุป

เรื่องนี้เป็นเรื่องทางสมัยกับปัจจุบัน แม้จะจัดว่าเป็นเรื่องที่มีคติสอนใจดีในด้านการไม่ถือชั้นวรรณะของคนในสมัยนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมไทยเรานั้น เรายกย่องบุคคลด้วยคุณธรรม ความประพฤติ มีไชยศักดิ์ ส่วนในด้านความเคารพนั้นก็ถ้อยกันระหว่างครูกับศิษย์ก็ได้แสดงออกไว้ในเรื่องให้เห็นอย่างเด่นชัด ว่ามีความสัมพันธ์กันลึกซึ้ง แต่คนสมัยนี้ตามข้อสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่า บ้านเมืองของไทยเราขณะนี้มันแปรไปมาก ทำให้จิตใจของคนเปลี่ยนตามไปด้วย คนในสมัยนี้เน้นว่าสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตที่สำคัญ คือการสร้างสัมพันธ์ภาพกับมวลชน การรับใช้สังคมและต้องการความเป็นประชาธิปไตย ทั้งอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชาติ บ้านเมือง ดังนั้น เรื่องนี้จึงนับว่าได้ล้าสมัยไปแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะให้คัดเรื่องนี้ออกไปจากหนังสือแบบเรียน แล้วหาเรื่องใหม่ที่น่าสนใจ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมาให้นักเรียนเรียนแทน

จากการพิจารณาแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 ความหนักแน่นของหนังสือแบบเรียน
ที่ตี และจากผลการสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่ใช้หนังสือเล่มนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็น
ข้อดีและข้อบกพร่องของหนังสือแบบเรียนหลายประการ จึงขอให้ขอสรุปและขอเสนอแนะ อัน
อาจเป็นส่วนประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุงหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยให้มีความเหมาะสม
ดียิ่งขึ้น ดังนี้ คือ

1. การเลือกเรื่องมาเป็นบทเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ส่วนใหญ่มีความ
เหมาะสม เพราะแต่ละเรื่องมีเนื้อหาสาระชวนให้หาคำความคิด และคติธรรมจากร่องใด เช่น
รำพึงในป่าช้า นิราศพระบาท จดหมายวางวางทว่า ฯลฯ
2. ผู้วิจัยเห็นว่าบทเรียนบางบท เช่น ประวัติอาจารย์ โคลงโลกนิติ หัวใจนักปราชญ์
 ฯลฯ เป็นเรื่องที่จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ในเวลาเรียน และไม่เหมาะกับนักเรียน
ในปัจจุบัน เพราะเนื้อเรื่องไม่ชวนให้ผู้เรียนสนใจเท่าที่ควร ควรจะได้นำเรื่องอื่น ๆ ที่สนุก
ความมาให้เรียนแทน จะได้ผลทางด้านการเรียนวรรณคดีมากกว่า
3. บทเรียนบางเรื่อง เช่น พระมหานคร คัดตอนมาน้อยเกินไป เพราะเพียงราย
หนึ่งบท และโคลงสี่สุภาพ 3 บท นั้น ยังไม่เพียงพอสำหรับครูที่จะสอนให้นักเรียนเห็นความ
สำคัญของเรื่องทางด้านการประพันธ์ ความรู้ความคิด ความภาคภูมิใจในบ้านเมือง การยกย่อง
เกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ได้เท่าที่ควร ทั้งที่เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ จึงควรจะได้เพิ่ม
เนื้อหาของเรื่องให้มากขึ้น ตามความเหมาะสม
4. ควรมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเนื้อหา เรื่องเนื้อหาที่ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด
เพราะหากเนื้อหาดี น่าสนใจ ผู้เรียนก็จะไม่เบื่อ และก็จะไม่เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่ม
ผู้ศึกษาวรรณคดีว่า วรรณคดีไม่ใช่ประโยชน์แก่ผู้เรียนเท่าที่ควร ในข้อนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะนำ
วรรณกรรมใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าเข้ามาจัดเป็นแบบเรียนบาง เช่น ผลงานของผู้แต่งที่มีชื่อเสียง
และยังมีชีวิตอยู่ เช่น เรื่องไฉไล เพื่อนนอน หลายชีวิต สี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
ดวงใจ ของฉิม วีระไวทยะ, เรื่องพิณกรรม ของสุวรรณี สุคนธา เรื่องของดอกไม้สด เช่น
นิจ, ผู้ดี, เรื่องที่ชนะการประกวดได้รับรางวัล สบอ. เช่น จดหมายจากเมืองไทย ตะวันตกดิน
เรือนุญช์ เขาชื่อกานต์ หรืออาจจะเป็นเรื่องสั้นบางเรื่องของ เรียมเอง, อิศรา อมันตกุล
ลาวคำหอม ศรีบูรพา ฯลฯ ในขณะนี้นักเรียนส่วนมากพากันตำหนิวรรณคดีไทยอย่างรุนแรง

โดยมุ่งไปที่วรรณคดีประเภทร้อยกรอง และวรรณคดีประเภทคำสอน อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมจิตใจของเด็กวัยรุ่น และความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของสังคมไทยเรา นักเรียนพากันเรียกร้องให้จัดวรรณกรรมปัจจุบันเข้าไว้เป็นแบบเรียน วรรณคดีไทยในชั้นต่าง ๆ ซึ่งผู้จัดทำแบบเรียนอาจจะสนองความต้องการดังกล่าวได้คือ จัดเรื่องในปัจจุบันที่เห็นว่ามีคุณค่ามาให้นักเรียนเรียน หรือใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาได้ ทางด้านวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง ในปัจจุบันลักษณะบทประพันธ์ที่เป็นร้อยกรอง ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งในรูปแบบการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา การศึกษาวรรณคดีควรจะให้เด็กได้ศึกษาถึงสิ่งใหม่นี้ด้วย เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงวิวัฒนาการทางด้านภาษา และการประพันธ์ และนำไปเปรียบเทียบลักษณะร้อยกรองแบบเก่ากับแบบใหม่ได้ เช่น จัดเรื่อง ลำนำภูกระดึง หรือกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ โดยคัดมาเฉพาะบางบท นักเรียนก็จะเห็นถึงความสามารถของผู้แต่งคนนี้ ทั้งทางด้านรูปแบบการประพันธ์ ศิลปะการใช้ภาษา รวมทั้งความคิดที่แฝงอยู่ในผลงานของเขา ส่วนเรื่องร้อยกรองก็อาจจะนำเรื่อง ระเเคนดินไค ของพระมหามนตรี (ทรัพย์) กวีในรัชกาลที่ 3 มาให้เรียนได้ เพราะ เป็นเรื่องที่มีคติ เด็กจะได้รับแง่คิด ความรู้ และ เห็นสภาพของสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ เรื่องนี้เหมาะกับวัยรุ่นมาก เพราะสำนวนในเรื่องตลกขบขัน นักเรียนจะสนุกสนานไปในขณะที่เรียน นอกจากนี้ ก็อาจจะนำเรื่องลิลิตพระลอ กำศรวลศรีปราชญ์ บางตอนมาให้นักเรียนเรียนบ้าง โดยเลือกตอนที่วีรกรรมศิลปะและให้แง่คิดดี ๆ มาเสนอไว้ ในการเลือกเนื้อหาของแบบเรียนนี้ ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของนักเรียนที่ต่างกัน ระหว่างชนบทกับในเมืองด้วย เพราะแบบเรียนวรรณคดีไทยนั้น เป็นหนังสือที่กำหนดให้ใช้ทั่วประเทศ

5. การนำบทเรียนที่ซ้ำกันกับที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียนในชั้นนี้เรียนซ้ำอีกนั้น นับว่าเป็นการไม่สมควร เพราะนักเรียนจะเกิดความเบื่อไม่สนใจเนื้อเรื่องเท่าที่ควร เพราะถือว่าเคยเรียนเรื่องนี้มาครั้งหนึ่งแล้ว แม้จะซ้ำกันเพียงบางบทก็ตาม เพราะในวงวรรณคดีของไทยยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อความรู้ของเด็กอีกมาก

6. คำอธิบายศัพท์ควรมีมากขึ้น และแปลความหมายให้ถูกต้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนสะดวกในการค้นหาศัพท์ นอกจากนี้การอธิบายศัพท์แต่ละคำควรให้ความหมายที่ชัดเจน และ

ถ้าศัพท์นั้นมีหลายความหมาย ควรกำหนดให้ทราบด้วยว่า ในวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ ต้องการความหมายใด

7. ในค่านกิจกรรม ควรจะจัดเพิ่มเนื้อหาทางค่านกิจกรรมให้มากขึ้น เพราะเท่าที่เป็นอยู่จะเห็นได้ว่า บางเรื่องมีกิจกรรมให้นักเรียนน้อยเกินไป กิจกรรมเป็นสิ่งที่ช่วยฝึกฝนและให้ออกาสนักเรียนทดสอบความรู้ของตนเอง ให้ออกาสนักเรียนทบทวนความรู้ของตัวเอง ให้ออกาสนักเรียนทบทวนความรู้ของตัวเอง ให้ออกาสนักเรียนทบทวนความรู้ของตัวเอง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน กิจกรรมจะช่วยให้การเรียนการสอนสนุก ครูควรพยายามหาโอกาสจัดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ, ความอยากรู้อยากเห็นและธรรมชาติของผู้เรียน จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจาร์ณญาณ ความเข้าใจ และเข้าใจสุนทรียภาพของวรรณคดีไทยได้ด้วยตนเอง คำถามในกิจกรรมควรให้ครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องที่เรียนด้วย เพื่อให้สามารถวัดทักษะของนักเรียน ตลอดจนพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของนักเรียนอีกด้วย

8. ควรจะแนะนำหนังสือที่มีเนื้อหาความรู้และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาเป็นแบบเรียนไว้ให้กับเด็กเพื่อว่าเด็กที่สนใจจะได้มีโอกาสไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ และควรจะบอกที่ค้นคว้าให้แก่เด็กเรียนตามโอกาสอันควรอีกด้วย นอกจากนี้ถ้าอาจเป็นไปได้ควรพยายามจัดให้มีหนังสือและ เอกสารสำหรับค้นคว้าให้มีอยู่สำหรับใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

9. หนังสือยังมีภาพประกอบน้อย ควรจัดทำภาพประกอบเรื่องให้มากกว่านี้ และบางภาพไม่ชัดเจนนัก ถ้าภาพเป็นสีขาวดำก็ขอให้มีความชัดเจนและใกล้เคียงกับสภาพปัจจุบันด้วย เพราะจะได้เป็นการเร้าความสนใจ และเพื่อสร้างจินตนาการให้นักเรียนอยากอ่านอยากเรียนในแบบเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่ และภาพที่นำมาประกอบนั้น ควรเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง มีคำอธิบายประกอบใ้ภาพอย่างชัดเจน ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นภาพสี และมีภาพประกอบให้ครบทุกเรื่องในหนังสือแบบเรียน

10. ควรจะเสนอแนะอุปกรณ์ที่จะช่วยใช้ในการสอนให้เกิดผลแก่ครู เพื่อสะดวกในการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยอาจจะจัดทำไว้หลังกิจกรรมท้ายบทก็ได้

11. ควรจัดทำเรื่องที่แทรกความรู้ด้านวัฒนธรรมและประเพณีของไทยให้มากขึ้น ถ้าจะเน้นให้เห็นการเปรียบเทียบของวัฒนธรรมเก่ากับใหม่ได้ ก็จะเป็นการดี และนอกเหนือจากนี้เนื้อหาของเรื่องส่วนใหญ่ ควรจะมุ่งให้นักเรียนนำประโยชน์จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

12. เรื่องที่ผู้จัดทำแบบเรียนเลือกมาให้นักเรียนเรียนนั้น ควรจะมีคุณค่าทางด้านวรรณคดีให้มาก อย่างมุ่งในเรื่องที่เน้นเฉพาะการเขียนการแต่งเท่านั้น เพราะถ้ามุ่งด้านการแต่งบทความ สารคดี จดหมาย หรือปาฐกถามากเกินไป นักเรียนจะไม่ได้รับรสทางวรรณคดีเท่าที่ควร นักเรียนอาจจะไปเรียนเรื่องเหล่านี้ได้ในชั่วโมงการใช้ภาษา ดังนั้นในชั่วโมงวรรณคดี นักเรียนควรจะได้รับเนื้อหาสาระและความบันเทิงใจในคำนำวรรณคดีมากกว่า

13. ขนาดของรูปเล่มและราคานั้นเหมาะสม แต่กระดาษที่ใช้พิมพ์ยังไม่ค่อยนำใช้การเขียนเล่มยังไม่ทนทานเท่าที่ควร

14. คุณภาพของการพิมพ์ ยังมีข้อบกพร่องบางประการ คือ ตัวอักษรบางหน้าซ้อนกัน ทำให้อ่านได้ไม่ชัดเจน นอกจากนี้ช่วงการเว้นวรรคระหว่างประโยค ควรให้กว้างขึ้น ตลอดจนการเว้นขอบกระดาษ ควรเว้นให้กว้างขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการอ่าน

15. ผู้แต่งเรื่องในหนังสือแบบเรียนไม่ควรซ้ำกัน เช่น ในแบบเรียนเล่มนี้มีผู้แต่งซ้ำกันถึง 2 คน คือ พระยาอุปกิตศิลปสาร แต่งเรื่อง หัวใจนักปราชญ์ และรำพึงในป่าช้า และพระราชวรวงษ์เชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ แต่งเรื่องนิทานเวตาล และจดหมายจางวางหว่า สิ่งนี้อาจจะทำให้นักเรียนสนใจวรรณคดีน้อยลง จึงควรที่จะหาเรื่องของผู้แต่งไม่ซ้ำกันมาให้นักเรียนเรียน เพราะในวงวรรณกรรมของไทยเรายังมีเรื่องของผู้แต่งคนอื่น ๆ อีกมากที่น่าจะนำผลงานของเขามาให้เรียน นักเรียนจะใคร่จึกกับผู้แต่งคนอื่น ๆ และเรียนเรื่องที่มีความคิดแปลก ๆ ตลอดจนลีลาการเขียนของผู้แต่งที่แตกต่างกันไป เพื่อว่านักเรียนจะได้มีความรู้กว้างขวางขึ้น

16. ครูสอนนิชาวรรณคดีไทย การใช้ภาษาและหลักภาษา ควรจะเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพื่อจะได้สอนให้เนื้อหาวิชาทางด้านภาษาไทยสอดคล้องกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างดี หรือมิฉะนั้น ควรจะต้องวางแผนงานร่วมกันกับครู อีกทั้งครูควรจะเป็นผู้ที่สอนนักเรียนคิดต่อกัน ตั้งแต่ภาคต้นถึงภาคปลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการวัดผลเกี่ยวกับความซาบซึ้งในวรรณคดีต่อไป

17. ครูสอนนิชาวรรณคดี ควรเป็นผู้มีความรู้ใช้เทคนิคในการสอน และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนต่อไป นักเรียนบางคนอาจชอบเรียนวรรณคดี แต่ครูใช้วิธีสอนแบบเก่าจึงไม่เร้าความสนใจเท่าที่ควร ครูไม่

สามารถอธิบายในสิ่งที่นักเรียนเข้าใจได้ โดยเฉพาะในเรื่องศัพท์ ถ้าครูไม่แม่นยำพอ และไม่มีการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการสอน ขอมทำหลายครั้งที่เด็กมีอคติและการเรียนวรรณคดีนักเรียนจึงมองเห็นความสำคัญในวิชาวรรณคดีน้อยไป ดังนั้นการจะสอนวรรณคดีให้ได้ผล วิธีการสอนของครูก็สำคัญเช่นกัน ในการสอนควรเน้นแก่นในทัศน์ (Concept) มากกว่าเนื้อหา (Content) และนำไปให้เห็นประโยชน์ของบทเรียนนั้นในชีวิตจริง

18. เนื่องจากหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 3 นี้ พิมพ์ออกใช้ตั้งแต่ปี 2503 มาจนกระทั่งปัจจุบัน นับว่าได้ใช้มาเป็นเวลานานพอสมควร ดังนั้นจึงควรพิจารณาปรับปรุงหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนแผนในการพัฒนาประเทศ

19. คณะกรรมการที่จัดทำแบบเรียน ควรจะได้มีโอกาสสอบถามความรู้สึกของครู และนักเรียนผู้ใช้แบบเรียน ก่อนการจัดทำหรือการเปลี่ยนแปลงแบบเรียนเล่มใหม่ และถ้าเป็นไปได้ควรเปิดโอกาสให้ครูตามโรงเรียนที่ใช้หนังสือแบบเรียนเล่มนั้น ๆ แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ควรปรับปรุงหรือนำมาเป็นแบบเรียน และถ้ามีโอกาสเชิญครูตามโรงเรียนไปช่วยในการจัดทำแบบเรียนบ้าง ก็จะเป็นการดียิ่ง เพราะครูตามโรงเรียนมีความใกล้ชิดกับเด็กมาก สามารถเห็นพฤติกรรมของเด็กในขณะการสอน และครูเป็นผู้ใช้แบบเรียนจึงยอมเข้าใจถึงปัญหาในการใช้แบบเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ครูเหล่านี้จะเป็นผู้ที่รู้ความต้องการของเด็ก รวมทั้งความสนใจทางคานต่าง ๆ ของเด็กดีพอสมควร และอาจจะช่วยให้แบบเรียนเล่มใหม่ที่จัดทำขึ้นได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมากกว่าเดิม

20. ในการจัดทำแบบเรียน หากเป็นไปได้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้มีการทดลองใช้หนังสือที่พิมพ์ขึ้นใหม่นั้น กับเด็กตามโรงเรียนต่าง ๆ สักจำนวนหนึ่ง เป็นระยะเวลา 1 - 2 ปี แล้วปรับปรุงให้โดยลดีเสียก่อน แล้วจึงค่อยประกาศอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือแบบเรียนได้ทั่วประเทศ วิธีนี้จะช่วยให้แบบเรียนมีความหมายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือไม่ว่าจะส่งเสริมให้มีการประกวดแบบเรียนวรรณคดีไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้น เพื่อจะได้คัดเลือกเล่มที่ดีที่สุดสำหรับใช้เป็นแบบเรียนต่อไป